

Mårtenstorget & Östra Mårtensgatan

Fornlämning RAÄ Lund 73:1 / 1988:5459
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologiska schaktningsövervakningar 2020
Adam Hultberg & Imelda Bakunic Fridén

Titel: Mårtenstorget & Östra Mårtensgatan
Författare: Adam Hultberg & Imelda Bakunic Fridén
Kulturmiljörapport: 2021:34

Omslagsbild: Mårtenstorget sett från väster år 1906. Det så kallade Bülowiska huset i bakgrunden revs år 1971. Fotografiet tillhör Universitetsbibliotekets Baggesamling, Lunds Universitet.

Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

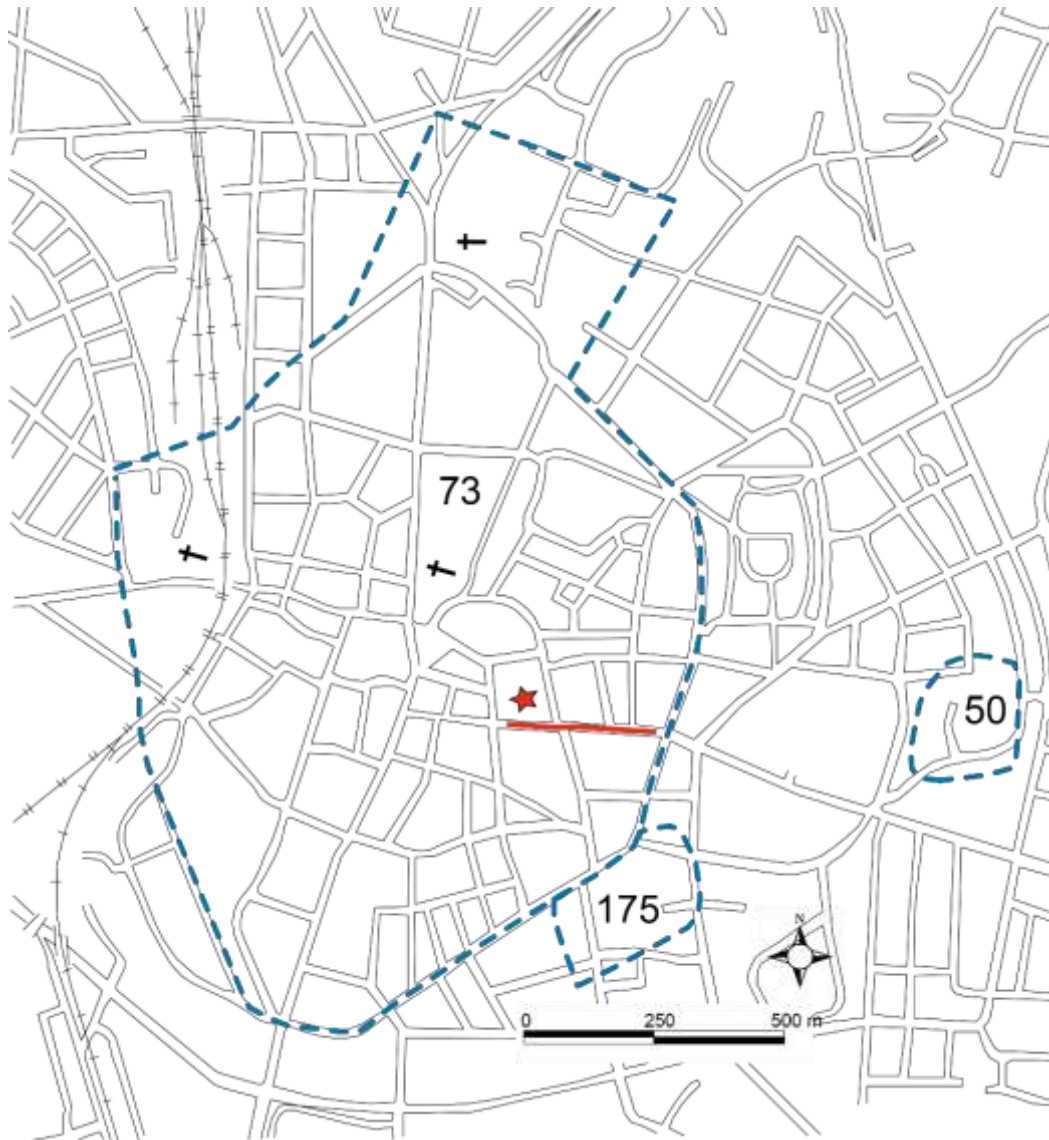
Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Fornlämningsmiljö	3
Mårtenstorget.....	3
Östra Mårtensgatan.....	5
Tidigare arkeologiska iakttagelser.....	6
Östra Mårtensgatan.....	6
Mårtenstorget.....	7
Genomförande och resultat.....	8
Mårtenstorget.....	9
Schakt 1.....	9
Schakt 2.....	10
Schakt 3.....	10
Schakt 4.....	10
Schakt 5.....	14
Schakt 6.....	15
Östra Mårtensgatan	18
Schakt 7.....	18
Schakt 8.....	19
Schakt 9.....	19
Kulturlagerstatus.....	20

Förslag på fortsatta åtgärder	20
Administrativa och tekniska uppgifter.....	21
Referenser	23
Bilagor	24
Bilaga 1. Analyser	24
Bilaga 2. Planritningar	27
Bilaga 3. Sektionsritningar	32
Sektion 2, Schakt 1.....	32
Sektion 3, Schakt 4.....	33
Sektion 4, Schakt 4.....	34
Sektion 6, Schakt 4.....	35
Sektion 7, Schakt 4.....	36
Sektion 8, Schakt 6.....	37
Sektion 9, Schakt 6.....	38
Sektion 10, Schakt 6.....	39
Sektion 16, Schakt 8.....	40
Sektion 17, Schakt 9.....	41
Bilaga 4. Fyndlista KM98057:1–21.....	42

Sammanfattning

- Mot bakgrund att Krafringen ville anlägga nya stadsgasledningar på Mårtenstorget och i Östra Mårtensgatan har arkeologiska schaktningsövervakningar utförts under år 2020. Då tillstånd söktes vid två separata tillfällen har det arkeologiska arbetet varit uppdelat på två beslut och ärenden, vilka båda avrapporteras i denna rapport (Länsstyrelsens dnr. 431-19354-2019, Kulturens projektnummer A_2019_0056 och Länsstyrelsens dnr. 431-39364-2019, Kulturens projektnummer A_2020_0022).
- Totalt grävdes nio schakt. Sex av schakten grävdes inom ytan för Mårtenstorget och resterande tre schakt grävdes i gatan söder om torget, samt öster därom i Östra Mårtensgatan.
- Den genomförda undersökningen kunde påvisa en hög bevarandegrad över hela den egentliga torgytan. Längs den norra torgsidan är ingreppen fler och bevarandegraden var därför lägre i de ytliga nivåer som berördes. Ute på torget var kulturlagren i väldigt låg utsträckning påverkade av sentida ledningsdragningar och ingrepp. Torgets äldre stenläggning finns bevarad över stora delar av ytan och är en tydlig indikator på att detta område i hög grad varit förskonat från ingrepp sedan 1800-talets andra hälft.
- I Östra Mårtensgatan framkom det främst lager som tolkades vara påförda massor. I schaktbotten, på cirka 1,15 – 1,20 m djup har det längs delar av sträckningen framkommit lager med en hög andel välbevarat, organiskt innehåll.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna och röd linje.

Inledning

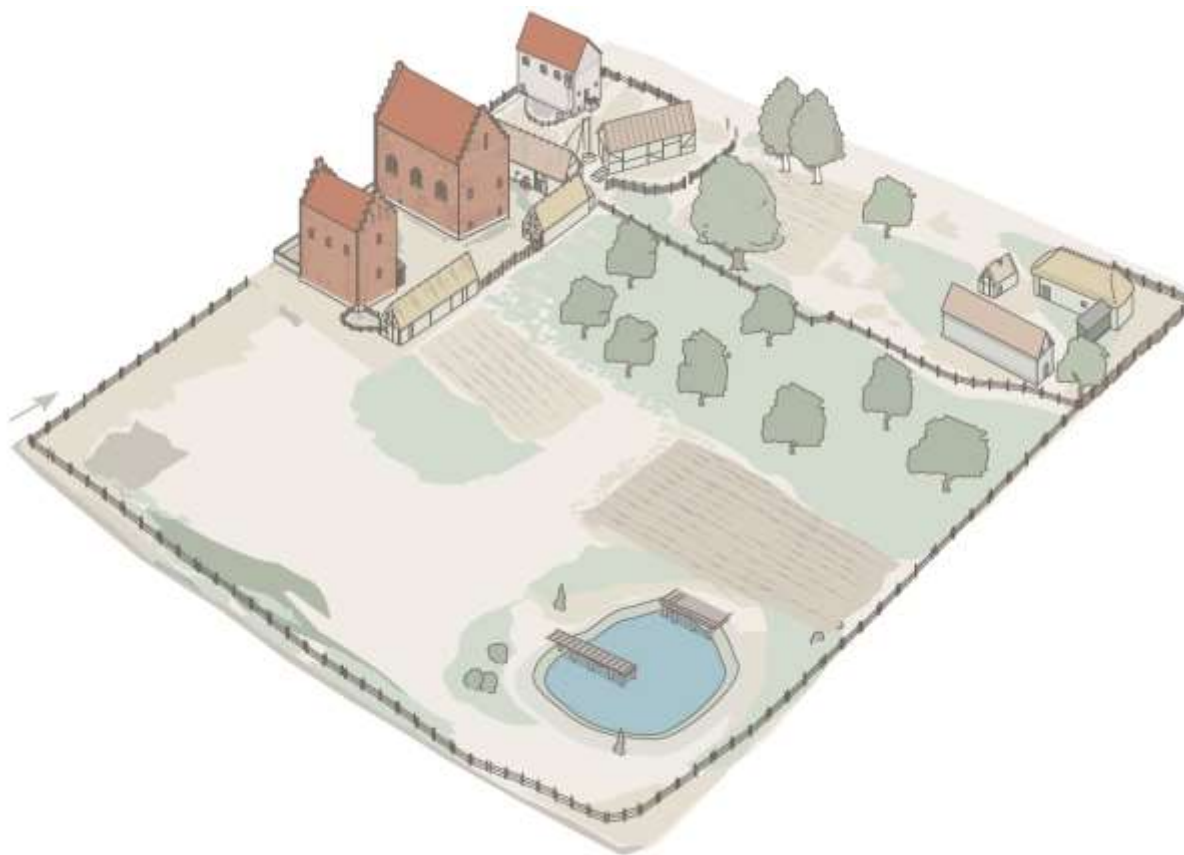
Mot bakgrund att Krafringen ville anlägga nya stadsgasledningar på Mårtenstorget och i Östra Mårtensgatan har arkeologiska schaktningsövervakningar utförts under år 2020. Då tillstånd söktes vid två separata tillfällen har därmed det arkeologiska arbetet varit uppdelat på två beslut och ärenden, som båda avrapporteras i denna rapport (Länsstyrelsens dnr. 431-19354-2019, Kulturens projektnummer A_2019_0056 och Länsstyrelsens dnr. 431-39364-2019, Kulturens projektnummer A_2020_0022).

Fornlämningsmiljö

Mårtenstorget

Mårtenstorget är belägen i den östra delen av Lunds medeltida stadsområde. Bebyggelsen under den tidiga medeltiden är endast känd arkeologiskt. Vid den enda större utgrävning som gjorts på Mårtenstorget påträffades en byggnad som hade uppförts i resvirke, med jordgrävda stolpar. Dateringsmässigt placeras denna byggnad i det tidiga 1000-talet, nära i tid till staden Lunds etablering (Johansson Hervén 2001:8).

Under stora delar av 1600-talet var gården i borgerskapets ägo och benämns under denna tid "Garvaregården". Vid tidigare arkeologiska undersökningar har garverikar påträffats. Det än idag stående Krognoshuset har fått sitt namn efter den danska adelsläkten Krognos. Släkten ägde tomten från tiden omkring år 1300, eller så tidigt som det sena 1200-talet, fram till början av 1600-talet. Adelsläkten satte sin tydliga prägel på miljön då de uppförde dels Krognoshuset, samt ytterligare ett större stenhus direkt norr därom.

Figur 2. Den medeltida Krognosgården. Jämte det bevarade Krognoshuset står en än större byggnad i sten och tegel. Rekonstruktion av Petter Lönegård.

Det andra stenhuset påträffades vid en grundgrävning år 1915. Förutom uppförandet av den monumentala stenarkitekturen utfördes även större markarbeten. Vid denna tid anlades en större damm i den östra delen av tomten och det är sannolikt denna som under senare århundraden omvandlats till kanalsystemet som omgärdade trädgården på ön. Dammen har säkerligen anlagts genom att man utvidgat ett naturligt existerande vattenhål, ett av många i staden (Johansson Hervén 2001:9).

Figur 3. Dagens torgyta så som den kan ha sett ut under 1800-talets första hälft, innan torget anläggs. I väster syns det medeltida Krognoshuset, vitputsat och sammanbyggt med en gårdslänga utmed dagens Svartbrödersgata. Rekonstruktion av Petter Lönegård.

Tiden innan torget anlades utgjorde ytan till stor del av en trädgård, den så kallade Lundbladiska trädgården. Trädgården och den tillhörande gården upptog hela den nuvarande torgytan och fortsatte norrut, en bit in i det som idag är kvarteret Döbeln. Bebyggelsen har varit koncentrerad till området norr och öster om Krognoshuset, som vid denna tid varit inbyggt i en trelängad gård. Synnerligen anmärkningsvärt är det kanalsystem som upptog ytan direkt öster om bebyggelsen. Kanalerna hade omgärdat en ö, på vilken det ska ha stått ett mindre lusthus. Kanalerna anlades någon gång mellan år 1690 och år 1740, då de omnämns för första gången. Under denna period, och fram till att torget anläggs

hade gården med tillhörande trädgård och kanaler ägts av en rad professorer vid universitetet (Johansson Hervén 2001:8–9).

Den bebyggelse som idag omgärdar torget härstammar huvudsakligen från årtiondena omkring förra sekelskiftet, med enstaka undantag. Nämnvärd är det byggnadskomplex som utgjort stadens köttbesiktningsbyrå, vilken uppfördes 1916 (Johansson Hervén 2001:11). Dagens torg har utgjort en central del av Lunds stadsbild sedan anläggandet år 1842. Lilla Torg som tidigare legat norr om Domkyrkan hade sedan en tid lagts igen, och Stortorget hade blivit allt för trångt. Det ansågs därför att behov fanns för ett nytt salutorg.

Torget var belagt med kullersten fram till år 1938, varefter det belades med slät smågatsten som det har kvar än idag. Staden hade ursprungligen planer att anlägga det nya torget vid nuvarande Petriplatsen, men till detta motsatte sig fabrikör Jöns Petter Borg, som sa sig vilja freda Sankt Petri gamla kyrkogård, och donerade marken för torget till staden. Torget gick tidigare under namnet Oxtorget då kreaturshandeln var en av de primära funktionerna. Denna flyttade dock redan under 1800-talets slut till Clemenstorget. År 1907 flyttades kötthandeln till den nyöppnade saluhallen, vid torgets västra sida (Bevaringskommittén 1983:22–23).

Östra Mårtensgatan

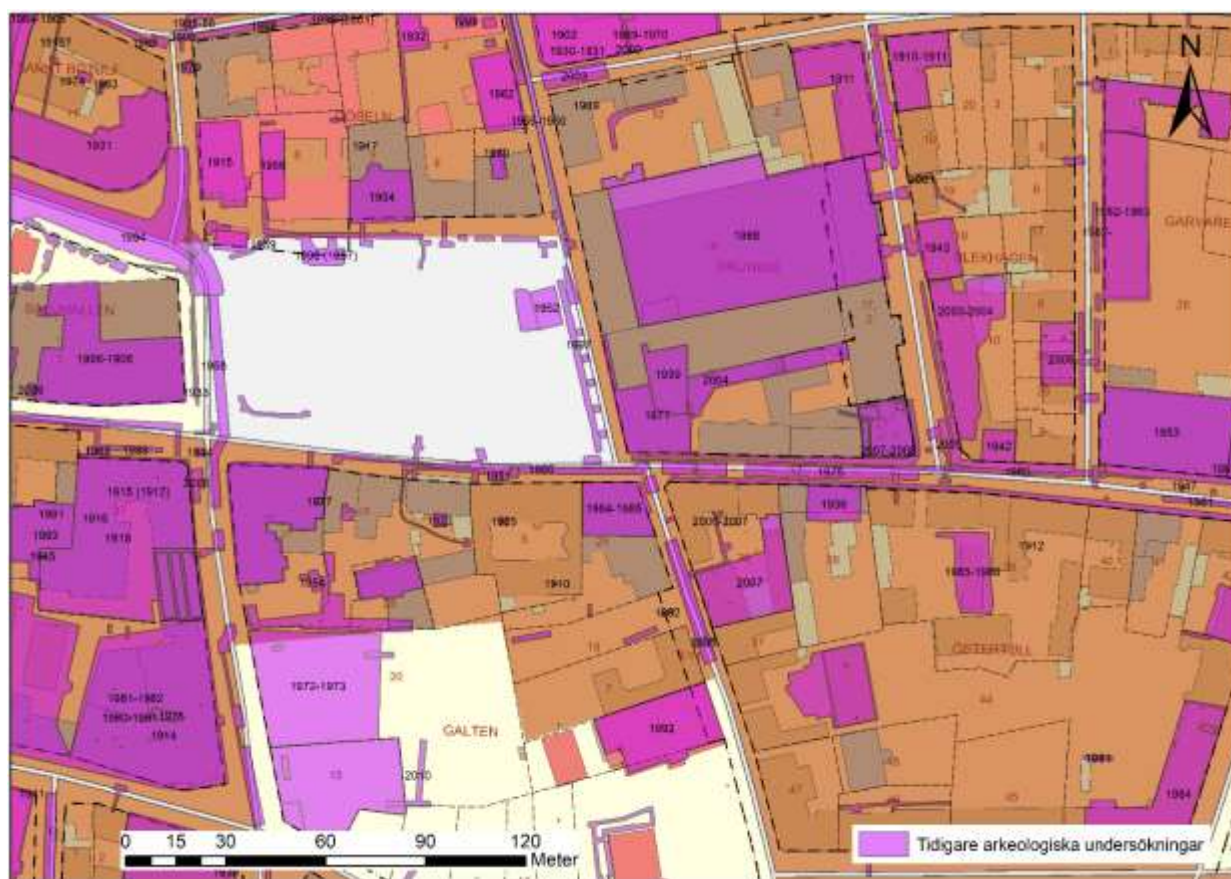
Östra Mårtensgatan utgjorde under medeltiden en av de huvudsakliga infartslederna till Lund. I korsningen med Östra Vallgatan fanns en öppning i vällen, försedd med ett porttorn. Stadsportarna omnämns första gången år 1182 av Saxo Gramaticus (Andren 1980). Den östra porten har varit känd som Sankt Mårtens port.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Arkeologiska undersökningar har genomförts på och omkring Mårtensstorget i över hundra år. Om inget annat anges är uppgifterna hämtade från Kulturens LA-arkiv.

Östra Mårtensgatan

År 2007: En schaktningsövervakning genomfördes vid byte av brunnar i gatans östra delar. Trots att dessa delar av gatan sedan tidigare antagits vara utschaktade, kunde här dokumenteras intakta kulturlager, med hög bevarandestatus.

Figur 4. Tidigare undersökningar mot bakgrund av fastighetskartan © Lantmäteriet.

Mårtenstorget

År 1915: Grundgrävning för Köttbesiktningens byråns uppförande i torgets nordvästra hörn. Ett garverikar påträffades samt grunden till ett större stenhus norr om Krognoshuset (Johansson Hervén 2001:8).

År 1932: Grävning för gasledning i Mårtenstorget och Svartbrödersgatan. En husgrund påträffades ute i gatan, väster om Krognoshuset, 1,40 meter under befintlig marknivå.

År 1933: Grävning för vattenledning i gatan öster om Saluhallen. En rad med stora fältstenar på ett djup av 1,30 meter, längs med denna en rad av spetsade ekstolpar. Schaktet grävdes till ett djup av 1,60 meter utan att bottenlera framkom.

År 1944: Grävning för brandbrunn ute i gatan vid Mårtenstorgets sydvästra hörn. På 0,80 meters djup framkom raseringsmassor och därunder kulturlager. Blålera påträffades på ca 1,70 meters djup.

År 1951: Grävning för kopplingsbrunnar vid Krognoshusets sydvästra hörn. På 1,50 meters djup påträffades en brunn med holk av fältsten. Gul moränlera påträffades på 1,60 meters djup.

År 1952: Grävning för transformatorstation i Mårtenstorgets nordöstra hörn. På cirka 0,80 meters djup framkom lera bemängd med tegel. På 2,00 meters djup påträffades en, inom schaktet, 6,50 meter bred nedgrävning. Möjligen kan denna identifieras som en av de kanaler som grävdes under tidigmodern tid.

År 1959: Grävning för kulvert i Mårtenstorget och Kiliansgatan. En skiftesverksbrunn påträffades vid Krognoshuset, cirka 2,00 meter under nuvarande marknivå. Även en husgrund påträffades.

År 1997: Utbyggnad av nätstation i Mårtenstorgets östra del. (Johansson Hervén 2001).

År 2007: Fjärrvärmeschakt söder om Mårtenstorget. Sentida kulturlager påträffades. Schaktdjup endast 0,50 meter.

År 2012/2013: Fjärrvärmeschakt i torgets nordöstra del. Medeltida odlingslager påträffades, samt vad som tolkades vara fyllning tillhörande kanalsystemet.

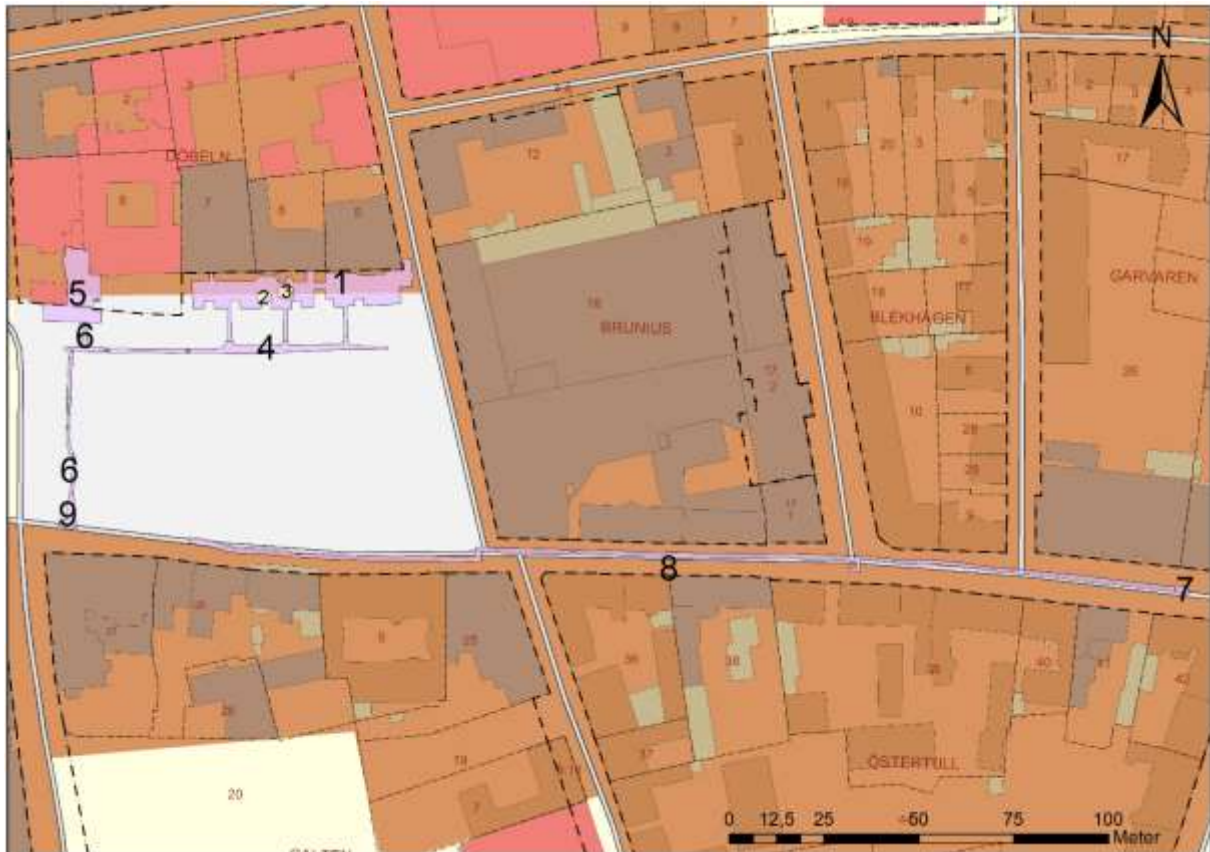
År 2016: Omgestaltning av gaturummet framför Saluhallen. Bland annat påträffades pålar tillhörande en äldre träbroläggning (Kàm Tayanin 2018).

År 2018: Kabeldragning i torgets norra delar. Den äldre kullerstensläggningen som torget varit belagd med framkom, samt underliggande utjämningslager (Kockum 2018).

År 2018: Uppsättning av pollare. Den äldre kullerstensläggningen som torget varit belagd med framkom, samt underliggande utjämningslager (Kockum 2019).

Genomförande och resultat

Totalt grävdes nio schakt. Sex av schakten grävdes inom ytan för Mårtenstorget och resterande tre schakt grävdes i gatan söder om torget, samt öster därom i Östra Mårtensgatan. Plandokumenterade konstruktioner har numrerats med schakt och kontextnummer i fet stil och finns markerade på översiktsplanen i bilaga 2.

Figur 5. Schaktöversikt visande samtliga schakt, numrerade 1–9. Mot bakgrund av fastighetskartan © Lantmäteriet

Mårtenstorget

Schakt 1

Det första schaktet som togs upp omfattade ytan som nyttjas för uteserveringar, längs torgets norra sida. Hela ytan schaktades ner till ett djup av 0,80 meter. Lagerföljden för schakt 1 bestod i huvudsak av omrörda lager, därunder framkom äldre kulturlager på vissa ställen, som var intakta och påträffades vid ett djup av 0,70 meter. I det äldre kulturlagret framkom fynd av yngre rödgods, kritpipa och svartgods.

Från schakt 1 grävdes även tre stickschakt i nordsydlig riktning för att ansluta till schakt 4. I samtliga tre stickschakts södra delar framkom en stenlagd yta cirka 0,40 meters djup under den nuvarande marknivån. Ytan var belagd med kullersten som mäter cirka 0,10–0,20 meter i diameter. Hela torget har tidigare varit belagt med kullersten, innan den nuvarande beläggningen med smågatsten tillkom år 1938. Omfattande delar av schakt 1 skars också av äldre ledningsdragningar. Bland annat grävdes en kulvert för vattenledningar år 1959. Kulvertschaktet var återfyllt med äldre kulturlager.

Figur 6. Översikt visande schaktbotten i schakt 1. Här syns flertalet sentida nedgrävningar i form av ledningsdragningar. Det mörka stråket mitt i bilden kunde konstateras vara återfyllda massor från kulvertgrävningen år 1959. Fotografiet taget från öster.

Schakt 2

Schaktet grävdes för att åtgärda en akut vattenläcka som orsakats under schaktningsarbetet. Ett djupschakt togs upp inom Schakt 1 och grävdes till ett djup av cirka 1,60 m. På grund av vattenläckan var schaktet svår att dokumentera. En sektion framstod som välbevarad och ritades. Det kunde senare konstateras att denna bestod av återfyllda massor tillhörande kulvertgrävningen som utförts år 1959.

Schakt 3

Schaktet grävdes för att åtgärda en sättning som orsakats av ett brustet avloppsrör. Schaktet grävdes till ett djup av 2,20 m. Inga intakta kulturlager påträffades.

Schakt 4

Schaktet grävdes från öst till västlig riktning med något ökande bredd. Djupet uppgick till 1 m, med enstaka undantag, där äldre ledningsschakt korsas. Över stora delar av schaktet, med undantag av en yta i mitten, framkom en äldre kullerstensläggning som också påträffades i Schakt 1 och 6. Kullerstenen framkom på ett djup av mellan 0,25–0,30 m. Massorna under den äldre stenläggningen utgjordes till stor del av ostratifierade äldre kulturlager, vilka tolkas som utjämning inför anläggandet av torget.

Figur 7. Den äldre stenläggningen framschaktad i den östligaste delen av schakt 4. Foto från väst/nordväst.

Ytterligare konstruktioner påträffades och dokumenteras i plan. Kontext 4:1 och 4:2 utgjorde en stentrumma med tillhörande trälock, vilken fungerat som ett underjordiskt vattenrör. Stentrumman var konstruerad av återanvänd, huggen eller tuktad byggnadssten som utgjorde sidorna. Botten var belagd med kullersten och locket bestod av två längsgående träplankor. Vid framgrävning tryckte stora mängder vatten på ur stentrumman från den norra schaktväggen. Detta visade att den trots hög ålder till viss del har bibehållit den tänkta funktionen.

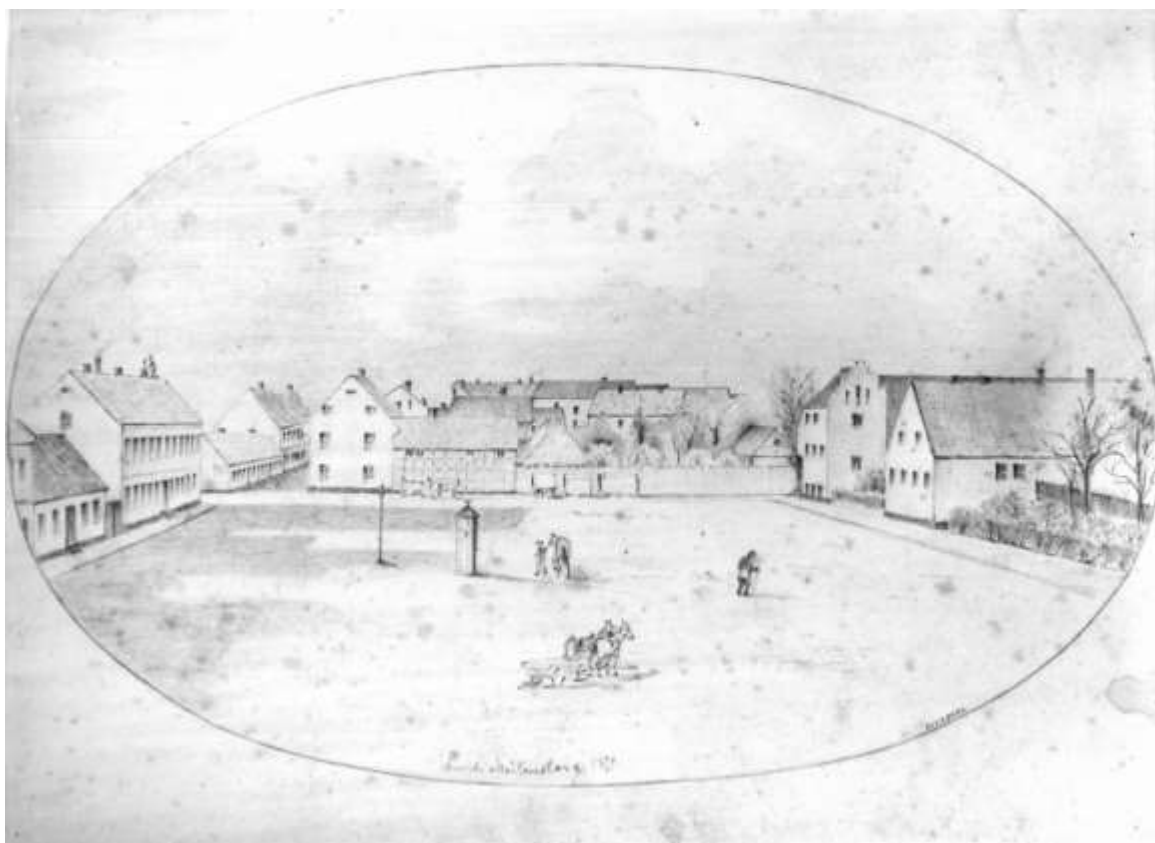

Figur 8. Konstruktionerna 4:1 och 4:2 utgör en vattenränna av sten med ett lock av trä. Foto från norr.

Lunds första vattenförsörjningssystem etablerades i början av 1500-talet, med underjordiska, stensatta kanaler som främst är kända i området kring Domkyrkan. Under efterföljande århundraden har detta ledningsnät kompletterats med rännor byggda i tegel och vattenrör av urborrade stockar (Blomqvist 1934). De äldre vattenrännorna liknar mycket den som nu påträffats, men en datering till den äldsta perioden, på 1500-talet, är osannolik. Trälocket ovan rännan var av kunde bedömas som ramsågad furu av Kulturens timmerman, Olof Andersson. Rännan bör ha varit i bruk åtminstone fram till att Lund får rördraget vatten av ett mera modernt snitt, från 1870-talet och framåt. På tidiga avbildningar av Mårtenstorget syns ibland en vattenpump mitt på torgets, något åt den västra halvan, se figur 8. Rimligtvis har stentrumman lett vatten till en brunn, belägen under pumpen.

Under 1700- och 1800-talet har det funnits ett system av kanaler som omgett en ö i den så kallade Lundbladiska trädgården. En större nedgrävning kunde dokumenteras i sektion 4, vilken bör vara en del av kanalsystemet. I Gamla Lunds årsbok, från år 1932, gjordes ett försök att rekonstruera kanalernas läge utifrån äldre kartmaterial. Schaktets läge i förhållande till det rekonstruerade läget för kanalerna

syns i figur 9. Här ser man också den ovan beskriva vattenrännans placering i förhållande till kanalen. En möjlig tolkning är att vattenrännan anlagts i samband med att kanalerna fylls igen, under första halvan av 1800-talet.

Figur 9. Blyertsteckning visande Mårtenstorget sett från öster. Daterad år 1879 och signerad Anna Brag. Kulturens LB-arkiv, KM44597

I den västra delen av schaktet kunde en stenläggning dokumenteras i plan (4:3). Stenläggningen framkom på ett djup av 0,95 meter och tolkas vara medeltida gårdsyta.

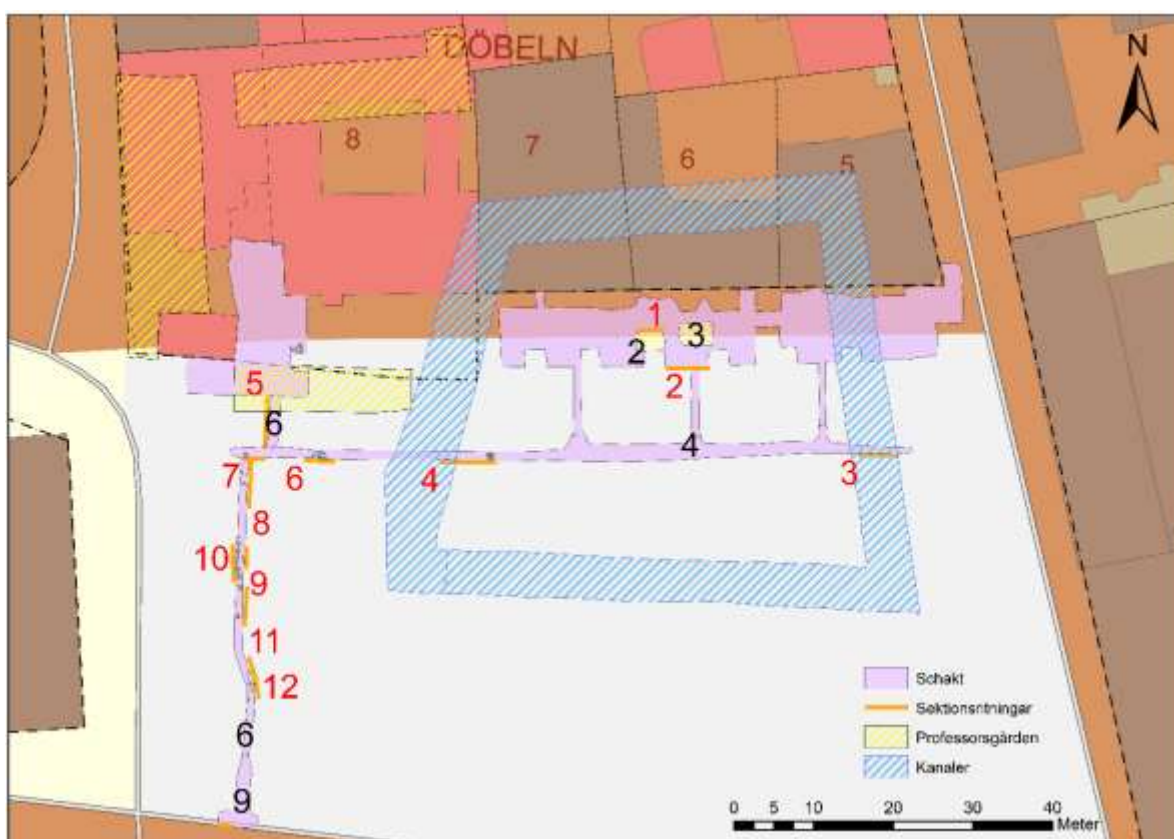
I lagret direkt ovan stenläggningen framkom keramik av typerna svartgods, äldre rödgods och stengods av högmedeltida typ (KM 98057:7). Lagret bestod av mörk gråsvart silt, fet och något fuktig. Fläckvis svart, med stora mängder avfallsmaterial såsom fiskben och djurben av varierande storlekar, tolkades vara såväl slakt- som hushållsavfall. I avfallslagret (lager 2, sektion 6, bilaga 3) togs ett makrofossilprov (Bilaga 1) som påvisade att det förkolnade materialet och fiskbenen utgjorde rester av köksavfall. De

oförkollade fröerna, i form av bland annat kirsål, påvisade att brukningslagret även utgjorts av odlingsjord. Inslaget av köksavfall passar därmed väl in i en kålgårdsjord (bilaga 1).

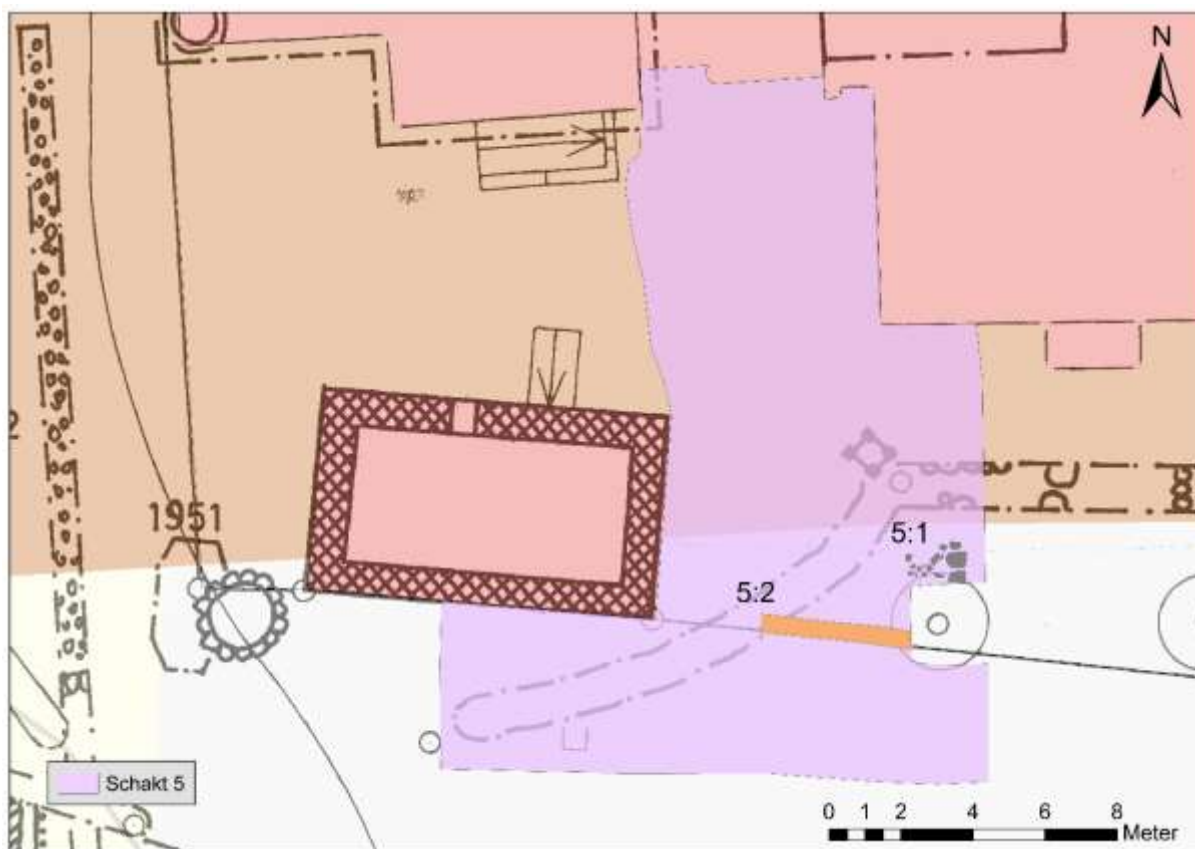
Stenläggningen framkom i schaktbotten och inga övriga konstruktioner dokumenterades i direkt anslutning, vilket gör sammanhanget svårtolkat. Cirka 0,15 meter ovan stenläggningen och ovanpå avfallsdagret, framkom en tunn lins av lera som möjligen kan vara en rest av ett lergolv eller en brukningsyta som ersatt stenläggningen (se sektion 6, i bilaga 3).

I schaktets västra ände dokumenterades en större, flat stenhäll i schaktbotten (4:4), vilken ser ut att höra samman med flera andra stenar som kunde dokumenteras i sektionen. Stenarna i sektionen låg i en nedgrävning, som i övrigt var fylld med lera (se sektion 7, i bilaga 3).

Figur 10. Planritning visande schakt 1–6, samt upprättade sektioner. Ovan är lagt ett rekonstruktionsförslag för kanalerna samt bebyggelsen som ingått i den Lundbladiska trädgården och den tillhörande professorsgården fram till 1840-tal. Rekonstruktionen är baserad på Erlandsson (Erlandsson 1932).

Schakt 5

Figur 11. Schakt 5 med dokumenterade kontexter. Som bakgrundskarta ligger den arkeologiska generalkartan med resultat från äldre undersökningar.

Schakt fem grävdes direkt öster och söder om Krognoshuset med ett schaktdjup på 0,75 meter. Två stenkonstruktioner dokumenterades. Kontext 5:1 utgörs av en stensamling som framkom på ett djup av 0,62 meter. Bland stenarna finns enstaka inslag av tegel och kalkbruk. På den arkeologiska generalkartan syns stenar direkt norr därom, som framkom vid schaktning år 1959. Dessa stenar tolkades då som en grundmur till en byggnad. Av att döma är det delar av samma byggnad som framkommit nu. Fynd av keramik av typen yngre rödgods antyder en tidigmodern datering (KM 98057:9).

En grundmur av rött tegel (5:2) framkom i rät linje med Krognoshusets södra vägg. Muren framkom på ett djup av 0,47 meter. Denna grundmur utgör resterna av det byggnadskomplex som uppfördes år 1916 efter ritningar av domkyrkoarkitekten Theodor Wählin, och som fungerade som stadens

köttbesiktningsbyrå. I öster anslöt muren till ett klocktorn som stod som pendang till Krognoshuset. Muren, klocktornet och delar av köttbesiktningsbyrån revs år 1957, inför uppförandet av Lunds konsthall.

Figur 12. Köttbesiktningsbyrån som stod på platsen mellan åren 1916 och 1957. Foto från söder. Sannolikt 1920 eller 30-tal. Universitetsbibliotekets Baggensamling, Lunds Universitet.

Schakt 6

Schaktet grävdes längs med Mårtenstorgets västra kortsida, med en bredd av cirka 1 meter och ett genomsnittligt djup av 1,20 meter. I norr korsas schakt 4 och i söder ansluter schakt 6 till schakt 9.

Även i detta schakt kunde den äldre torgbeläggningen dokumenteras över stora delar, på ett djup av mellan 0,15 och 0,20 meter under dagens markyta. I schaktets norra del kunde ett antal större stenar dokumenteras i plan, samt en större nedgrävning i sektionen. Dessa konstruktioner saknar tolkning och kan inte sättas i samband med andra, kända lämningar.

Centralt i schaktet framkom en större stenkonstruktion som tolkas som en husgrund (6:4). Konstruktionen har en längd på upp till 6,80 meter från norr till söder och ser ut att följa samma riktning som schaktet. Inga spår av någon dagermur framkom och inte heller några betydande mängder tegel, vilket antyder att det rör sig om en byggnad av trä eller korsvirke, snarare än sten. De yttigaste stenarna var prydligt lagda med en flat sida uppåt. Mellan stenarna framkommer såväl kalkbruk, som gulmoränlera och kilstenar. Det bäst bevarade området detaljritades för hand. För översikt, se bilaga 2.

I det historiska kartmaterialet från Lund finns ett flertal kartor på vilka bebyggelse är noterad vid Mårtenstorgets västra sida. I samtliga fall är det den stadsgård, i vilken Krognoshuset utgjort en del, som finns utritad. Söder därom finns inga byggnader markerade.

I den östra schaktkanten, i höjd med muren, framkom en träkonstruktion bestående av stående störrar och enstaka horisontella brädor (6:6). Konstruktionen tolkas som en avfallsbinge och nedgrävning samt fyllningar kunde tydligt identifieras i sektion 9. Från ett av fyllnadslagren (lager 9, sektion 9, bilaga 3) togs ett makrofossilprov som påvisar att troligen är det fråga om en avfallsbinge som nyttjats på ungefär samma sätt som en kompostbinge i anslutning till en bakgårdsodling (bilaga 1).

I de södra delarna av schakt 6 framkom en nedgrävning i den östra schaktkanten (6:15). Nedgrävningen mätte cirka 2 meter från norr till söder, och sträckte sig genom halva schaktet. Fyllningen bestod uteslutande av vit, släckt kalk med enstaka små träkolsprickar. Kalken var fet och fortfarande smetig till konsistensen. Tolkningen är att det rör sig om en nedgrävning för mark- eller jordsläckning av kalk. Det vill säga att det är bränd kalk som grävts ner för att släckas långsamt av markfukten för att sedan kunna användas till puts eller bruk. Processen tar flera år och om behovet ändrats kan detta vara orsaken till att kalken ligger kvar. Inga daterande fynd påträffades i anslutning till nedgrävningen.

I schaktbotten påträffades en dåligt bevarad rest av en träpåle (6:15), strax söder om kalksläckningsgropen. Rakt väster om platsen där pålen påträffades dokumenterades liknande pålar vid en undersökning i gatan öster om Saluhallen. Dessa pålar var sannolikt nerkörda i ett lager, cirka 1,50 meter under dagens markyta och tolkades tillhöra en träbroläggning (Kàm Tayanin 2018). Pålar av ek påträffades också vid grävning för vattenledning i gatan öster om Saluhallen, år 1933.

Figur 13. Grundmuren (6:4) undersöks, söder om Krognoshuset. Foto från söder.

Östra Mårtensgatan

Schakt 7

Schaktet grävdes i Östra Mårtensgatans östligaste del, strax innan korsningen med Östra Vallgatan. Schaktet upptogs utan att Kulturens arkeologer informerades och när schaktningen uppdagades var schaktet uppfyllt med vatten och bentonitlera. Efter att schaktet tömts kunde en sektion rensas upp och dokumenteras. I sektionen dokumenterades moderna bärlager ner till ett djup av 0,60 till 0,70 meter. Därunder framkom omrörda kulturlager i vilka det påträffades delar av ett höganäsrör. I schaktets botten, på ett djup av cirka 1,20 meter framkom gul, kompakt och finkornig lera vilken skulle kunna indikera en möjlig morännivå. Detta gick inte att med säkerhet bekräfta, då det fortfarande stod vatten på schaktbotten.

Figur 14. Schakt 7, schakt fyllt med vatten. Fotografiet taget från nordöst.

Schakt 8

Schaktet utgick från schakt 7 och grävdes västerut längs Östra Mårtensgatan. Ursprungligen var planen att denna sträcka skulle relinas i de äldre stadsgasledningarna. Dessa påträffades inte och två tilläggsbeslut utfärdades i ärendet (431-19354-2019), daterade 2020-04-02 och 2020-06-03. Endast en kortare sträcka, på 30 meter, kunde relinas mellan schakt 8 och schakt 9. Schaktet mäter cirka 260 meter och djupet var i snitt 1,20 meter.

I höjd med Laboratoriegatan grävdes ett djupschakt i södra sidan av gatan. Här kunde moränleran dokumenteras på ett djup av 1,80 meter under dagens marknivå. Ovan leran fanns cirka 0,20 meter ostratifierade kulturlager bestående av finkornig, grå silt med enstaka djurben.

Längs stora delar av schaktet framkom ostratifierade kulturlager bestående av grå eller brungrå, finkornig silt från ett djup av cirka 0,70 meter. Det gick inte att bedöma om dessa lager var omgrävda på platsen eller om det rör sig om påförda utjämningslager. Endast enstaka konstruktioner kunde dokumenteras. Strax öster om korsningen med Laboratoriegatan kunde en nivå med småstensknadder dokumenteras, se sektion 16 i bilaga 3. Knaddernivån bestod av småsten blandat med organiskt material med enstaka välbevarade pinnar och träflis. Nivån framkom i schaktbotten, på ett djup av 1,20 meter. Troligtvis rör det sig om en äldre gatunivå. Liknande lager kunde dokumenteras i schakt 9, på samma djup.

Schakt 9

Schaktet grävdes i sydvästra hörnet i Mårtenstorget/ Östra Mårtensgatan. I sektion 17 dokumenterades moderna bärlager ner till ett djup av 0,40 meter, följt av ett omrört lager med gulsvart sand (med sotig silt) och i östra sektionen dokumenterades en sentida nedgrävning (se sektion 17 i bilaga 3). Därunder framkom ett utjämningslager med bruna, till synes nedbrutna massor.

Under utjämningslagret påträffades småstensknadder. Knaddernivån bestod av småsten blandat med organiskt material med enstaka välbevarade pinnar och träflis. Nivån framkom i schaktbotten, på ett djup av cirka 1,20 meter. Troligtvis rör det sig om en äldre gatunivå. Liknande lager kunde dokumenteras i schakt 8, på samma djup. Därunder framkom ett cirka 0,12 meter djupt lager med grå finkornig silt, följt av ett välbevarat brungrått kulturlager. Finkornig silt med en del humus och stora mängder välbevarade kvistar och pinnar. Innehåller en del dynga. Kulturlagrets djup är inte avgränsat men uppnådde till cirka 1,5 meter under dagens marknivå.

Kulturlagerstatus

Intakta kulturlager kunde bekräftas över hela Mårtenstorget. Bevarandegraden är högst ute på själva torgytan, där äldre intakta lager framkommer så ytligt som 0,20 meter under dagens markyta. Mårtenstorget utgör en av de största, sammanhängande och förhållandevis orörda ytorna som finns bevarade i Lunds medeltida stadskärna.

Den genomförda undersökningen kunde påvisa en hög bevarandegrad över hela den egentliga torgytan. Längs den norra torgsidan är ingreppen fler och bevarandegraden var därför lägre, i de ytliga nivåer som berördes. Ute på torget var kulturlagren i väldigt låg utsträckning påverkade av sentida ledningsdragningar och ingrepp. Torgets äldre stenläggning finns bevarad över stora delar av ytan och är en tydlig indikator på att detta område i hög grad varit förskonat från ingrepp sedan 1800-talets andra hälft.

I Östra Mårtensgatan har det främst framkommit lager som tolkades som påförda massor. Dessa bestod till stor del av moderna bärlager men också av massor som tolkas som omrörda, äldre kulturlager. I schaktbotten, på cirka 1,15 – 1,20 meters djup har det längs delar av sträckningen framkommit lager med en högre andel välbevarat, organiskt innehåll. Dessa lager har tolkats som intakta, men har inte kunnat undersökas i större omfattning. Detta indikerar att de djupare lagren har en högre bevarandegrad med större potential för välbevarad stratigrafi.

Förslag på fortsatta åtgärder

Arbetet avslutat. På grund av den höga bevaringen ges rekommendationen att framtida ledningsdragningar och ingrepp ute på torgytan undviks i största möjliga mån. Istället bör dessa förläggas i gatumark samt längs torgets norra långsida, där bevarandegraden är något lägre.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-39364-2019
Fornlämningsnr	RAÅ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2020_0022
Trakt/kvarter/fastighet	Mårtenstorget
Socken	Lunds stad
Kommun	Lunds kommun
Län	Skåne län
Typ av exploatering	Ledningsdragning, gas
Uppdragsgivare	Kraftringen
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Adam Hultberg
Övrig personal	Linnea Lidh
Fältarbetstid	2020-03-04 – 2020-08-28
Fälttid, arkeolog, tim	104 h
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m ²	787 m ²
Kubik, m ³	664 m ³
Schaktmeter, m	-
Fyndmaterial	KM98057:1–21 Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen
Ritning, dokumentation	16 st A3 ritfilm: 12 sektionsritningar skala 1:20, 2 planritningar skala 1:200, 1 planritning skala 1:5, 1 planritning skala 1:10, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	185 digitala fotografier
Analyser	2st makrofossilanalyser
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Mårtenstorget.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-19354-2019
Fornlämningsnr	RAÅ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2019_0056
Trakt/kvarter/fastighet	Östra Mårtensgatan
Socken	Lunds stad
Kommun	Lunds kommun
Län	Skåne län
Typ av exploatering	Ledningsdragning, gas
Uppdragsgivare	Kraftringen
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Adam Hultberg
Övrig personal	Linda Billström, Conny Johansson Hervén
Fältarbetstid	2020-04-21 – 2020-07-02
Fälttid, arkeolog, tim	18 h
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m ²	-
Kubik, m ³	200 m ³
Schaktmeter, m	270 m
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	5 st A3 ritfilm: 5 sektionsritningar skala 1:20, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	13 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Östra Mårtensgatan.

Referenser

Andrén, A. 1980. Lund. *Medeltidsstaden 26*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Bevaringskommittén. 1983. *Lunds stadskärna*. Bevaringsprogram Krafts rote. Lund.

Blomqvist, R. Brunnar och vattenledningar i Lund under äldre tider. I: *Kulturens årsbok 1935*. Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige. Lund.

Erlandsson, H. 1932. Om vattendragen och den äldsta bebyggelsen i Lund. *Skrifter utgivna av föreningen det gamla Lund XII. 1930*. Föreningen det gamla Lund. Lund.

Johansson Hervén, C. 2001. Mårtenstorget i Lund. Arkeologisk undersökning 1997. En kulturhistorisk redogörelse. *Arkeologiska rapporter från Lund, nr 21*. Kulturen. Lund.

Kockum, J. 2018. Fastigheten Innerstaden 2:1, Mårtenstorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. *Kulturmiljörapport 2018:24*. Kulturen. Lund.

Kockum, J. 2019. Innerstaden 2:1, Mårtenstorget. Lunds socken, fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2018. *Kulturmiljörapport 2019:9*. Kulturen. Lund.

Kàm Tayanin, K. 2018. Innerstaden 2:1 - Mårtenstorget, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. *Kulturmiljörapport 2018:41*. Kulturen. Lund.

Bilagor

Bilaga 1. Analyser

Makroskopisk analys av jordprover från Mårtenstorget, Lund

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna – Statens historiska museer 2021-09-23

Bakgrund

Under den arkeologiska schaktövervakningen vid Mårtenstorget i Lund (Projekt A_2020_0022, Lst dnr 431-39364-2019) insamlades två jordprover för makroskopisk analys med fokus på växtrester. Proverna insamlades från kulturlager i två av schakten, 4 (PM 3) och 6 (PM 5). Provet från schakt 4 antas vara insamlats från ett hög- eller senmedeltida brukslager ovan en stensättning, och provet från schakt 6 kommer från fyllnaden i en träkonstruktion tolkad som en hög- eller senmedeltida avfallsbunge. Målsättningen med den makroskopiska analysen har varit att försöka spåra aktiviteter och miljöer inom den undersökta lämningen i syfte att komplettera och pröva de arkeologiska tolkningarna. I uppdraget har även ingått att plocka ut lämpligt dateringsmaterial med kort egenålder från PM 5.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen. Inkomna till laboratoriet preparerades proverna genom flotation enligt metod beskriven av Wasylikowa (1986) och våtsiktades i siktar med minsta maskstorlek 0,25 mm. Även den kvarvarande flotationsresten av tyngre minerogent material våtsiktades och genomsöktes. Efter floteringen samlades provet upp och förvarades fuktigt i en tillsluten plastpåse till dess det analyserades. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 6–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Von Jacomet 2006 och Cappers m. fl. 2012) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slagg, ben mm har eftersökts. Fröer och frukter har räknats till antal. De provtagna brukslagren definierats med skarpa kontakter mot angränsande strata vilket visar att den postdepositionella bioturbationen varit begränsad, och i de flesta fall försumbar. Materialet bedöms huvudsakligen ligga *in situ* sedan övergivandet och eventuell omlagring av material har således skett *innan* depositionstillfället. I vissa lager kan postdepositionell bioturbation ha skett genom nedträngning av växtrötter men detta verkar inte nämnvärt ha påverkat det makrofossila innehållet i dessa lager. De oförkollade fröer som påträffades var hårt slitna och speglar ingen yngre flora.

Analysresultat

I resultattabellen har en del av materialet (det som inte är förkolnade fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov relativ skala 1–3 prickar, där 1 prick innebär förekomst av enstaka (ca 1–5 st.) fragment i hela provet. 2 prickar innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamlingar som görs. 3 prickar innebär att materialet är så vanligt att de kan sägas vara ett av de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar. Förkolnat och oförkolnat material har separerats i tabellerna.

Mårtenstorget Lund 2021			Schakt	4	6
			Provnummer	3	5
			Analyserad vol. l	1	1
	Vedartade växter	Obränt träflis och bark (0-3)		•	•••
		Träkol		•••	
	Vattenlevande djur	Epipier av hinnkräftor (<i>Daphnia</i> spp.)			••
	Köksavfall	Fiskben & fjäll		••	
		Abborrfjäll		•	
		Bränt fiskben		•	
	Övrigt	Tegelfragment			•
Oförkolnade fröer					
Äng	Slankstarr-typ	<i>Carex flacca</i> -type			1
	Knaggelstarr-typ	<i>Carex flava</i> -type			1
	Hundstarr-typ	<i>Carex nigra</i> -type			2
	Blankstarr-typ	<i>Carex otrubae</i> -type			1
	Ängsstjärneblomma	<i>Stellaria graminea</i>			1
Ogräs	Vildpersilja	<i>Aethusa cynapium</i>			1
	Kamomillkulla	<i>Anthemis arvensis</i>			1
	Hundkåx	<i>Anthriscus sylvestris</i>			2
	Skelört	<i>Chelidonium majus</i>			1
	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type	1		30
	Revormstörel	<i>Euphorbia helioscopia</i>			1
	Rävtörel	<i>Euphorbia plepos</i>			1
	Jordrök	<i>Fumaria officinalis</i>			1
	Vitplister	<i>Lamium album</i>	1		1
	Pilört	<i>Persicaria laphatifolium</i>			3
	Revmörblomma	<i>Ranunculus repens</i>			15
	Tiggarranunkel	<i>Ranunculus sceleratus</i>			1
	Bergssyra	<i>Rumex acetocella</i>			1
	Krusskräppa	<i>Rumex cf. crispus</i>			1
	Nattskatta	<i>Solanum nigrum</i>			37
Brännässla	<i>Urtica dioica</i>			16	
Hallon	<i>Rubus idaeus</i>			1	
Odlat	Kirskål	<i>Aegopodium podagraria</i>	1		
	Svartsenap	<i>Brassica cf. oleracea</i>			1
	Fläder	<i>Sambucus nigra</i>	1		
	Kungsmyta	<i>Oreganum vulgare</i>			1
Ospec.	Viol (ospec.)	<i>Viola</i> sp.			6
Förkolnade fröer					
Äng	Gråstar-typ	<i>Carex canescens</i> -typ		1	
Insamlat	Hasselnötsskal	<i>Corulus avelana</i>		1	
Odlat	Havre	<i>Avena cf. sativa</i>		2	
	Sädeskor (obest.)	<i>Cerealiea indet</i>		1	
	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>		1	

Diskussion

Prov 3: Schakt 4, brukslager L2

Bevarandegraden i jorden från detta brukslager var låg. Vid sidan om fiskben och förkolnat material var endast fröer med relativt hårt skal bevarat i materialet. Fiskbenen och det förkolnade materialet av säd och hasselnötsskal utgör rester av köksavfall som blandats i jorden. Bland de oförkolnade fröerna finns kirskål, vilket kan tolkas som att brukningslagret utgörs av odlingsjord, vilken både kan ligga *in situ* eller ha återanvänts som t.ex. ett utjämningslager). Inslaget av köksavfall passar väl in i en kålgårdsjord.

Prov 5: Schakt 6, fyll i avfallsbinge

Materialet i avfallsbingen var mycket välbevarat och rikt på makroskopiskt växtmaterial. Detta domineras av träflis och fröer från örter, samt en relativt stor mängd hinnkräftor. Dessa vattenlevande djur kan i detta fall antingen tolkas som att bingen varit vattenfylld när den fyllts igen, eller att t.ex. bevattnad trädgårdsjord ingår i materialet.

Frömaterialen domineras starkt av näringskrävande arter som nattskatta, svinmålla och brännässla, samt tramptåliga arter som revsmörblomma. En mindre mängd växter (främst starr) som trivs i fuktig ängsmiljö härrör antagligen från stalldynga. Fröer av odlade växter som kål och kungsmymta indikerar att sammanhanget är kopplat till en kål- och/eller kryddgård. Troligen är det fråga om en avfallsbinge som nyttjats på ungefär samma sätt som en kompostbinge i anslutning till en bakgårdsodling.

I sammanhanget skall den stora mängden från växten nattskatta noteras. Denna art påträffas då och då i Lunds kulturlager, och den verkar ha ingått i ogräsfloran. Den var dock välkänd som medicinalväxt och kan också ha odlats. Förekomsten av ett större antal fröer som detta, i en odlingskontext kan tolkas som att även denna växt odlats här.

Referenser

Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & Jans, J. E. A., 2012: *Digital Seed Atlas of the Netherlands*, (2nd edition). Groningen Institute of Archaeology. Groningen

Von Jacomet, S., 2006: Identification of cereal remains from archaeological sites. 2nd ed. IPAS Basel University, Basel

Wasylikowa, K., 1986: Analysis of fossil fruits and seeds. I Berglund, B. E. (ed.): *Handbook of Holocene Palaeoecology and Palaeohydrology*. John Wiley & Sons Ltd. 571–590

Bilaga 2. Planritningar

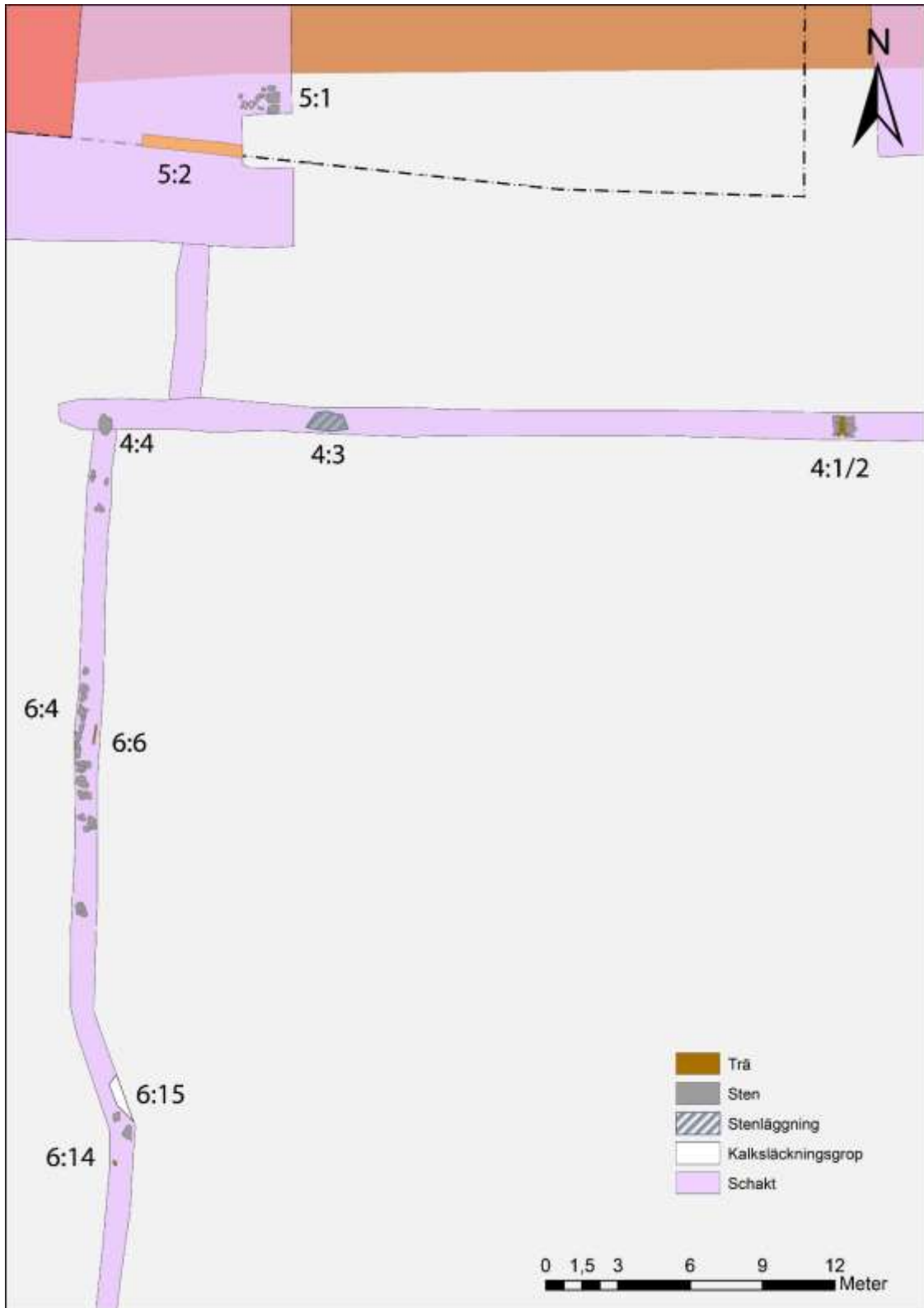
*Schaktplan med
sektioner, visande
schakt 1,2,3 och del
av schakt 4.*

*Sektioner numrerade
med röda siffror. ©
Lantmäteriet*

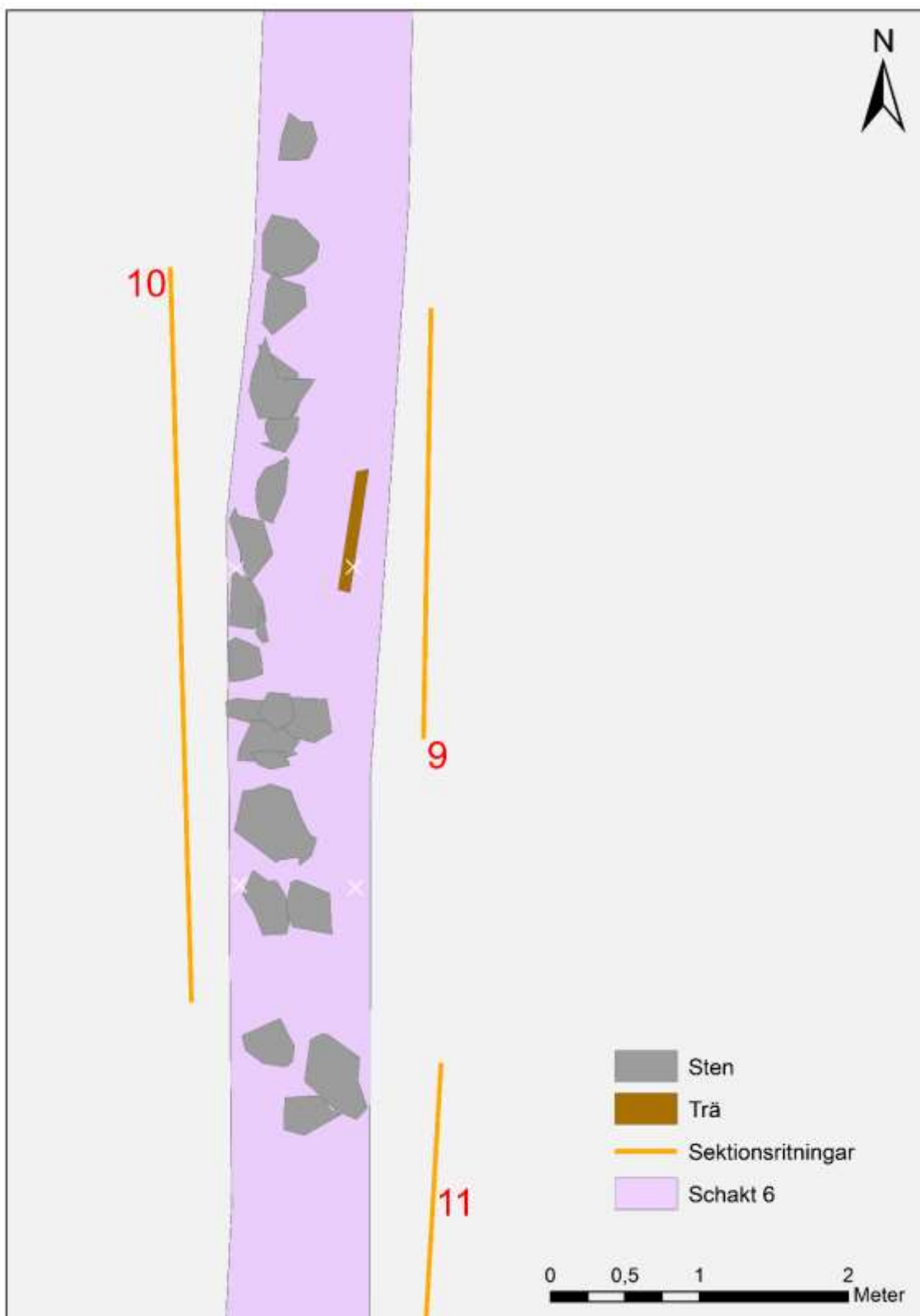

Schaktplan med sektioner, visande schakt 6 och del av schakt 4. Sektioner numrerade med röda siffror. © Lantmäteriet

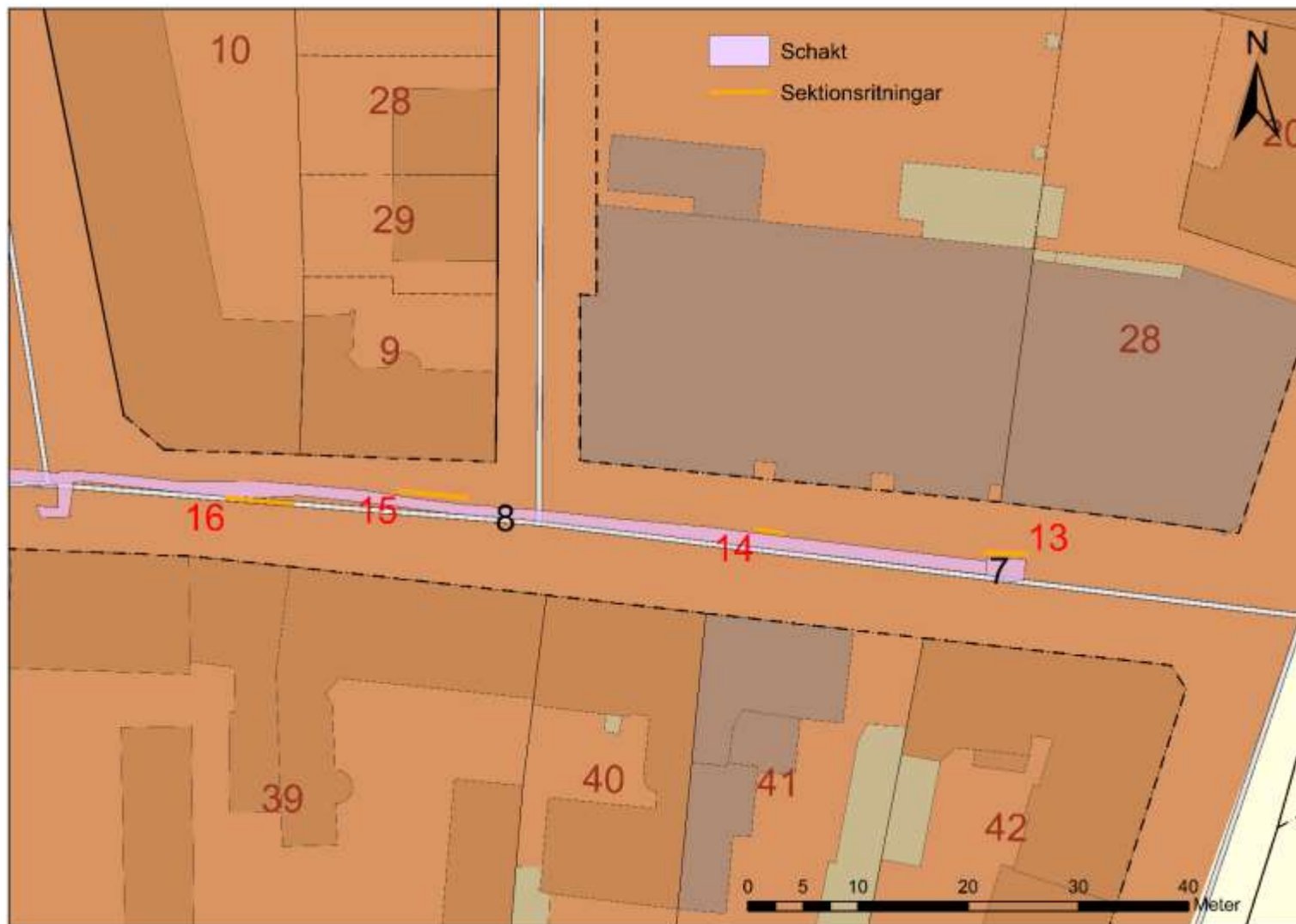

Översikt visande schakt 4,5 och 6 samt de konstruktioner som nämns i texten. Onummerade konstruktioner samt luckor i nummerserien utgörs främst av lösa, ensamma stenar som ej presenteras närmare. © Lantmäteriet

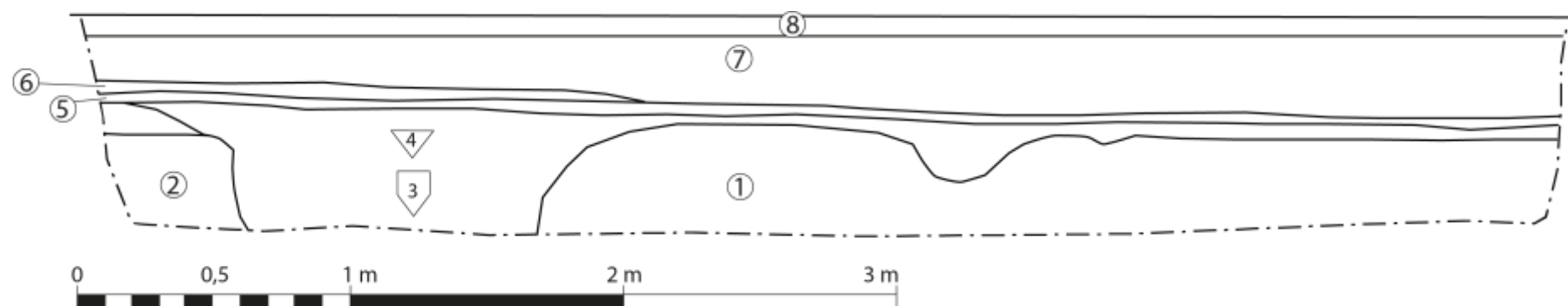
Dagens markyta. De vita korsen motsvarar markeringar på ritning 12, där en mindre del av konstruktionen ritades för hand. Ritningen förvaras i Kulturens LA-arkiv. © Lantmäteriet

Schakt 7 och del av schakt 8,
 med upprättade sektioner.
 Från korsningen med Östra
 Vallgatan till korsningen med
 Laboratoriegatan. ©
 Lantmäteriet

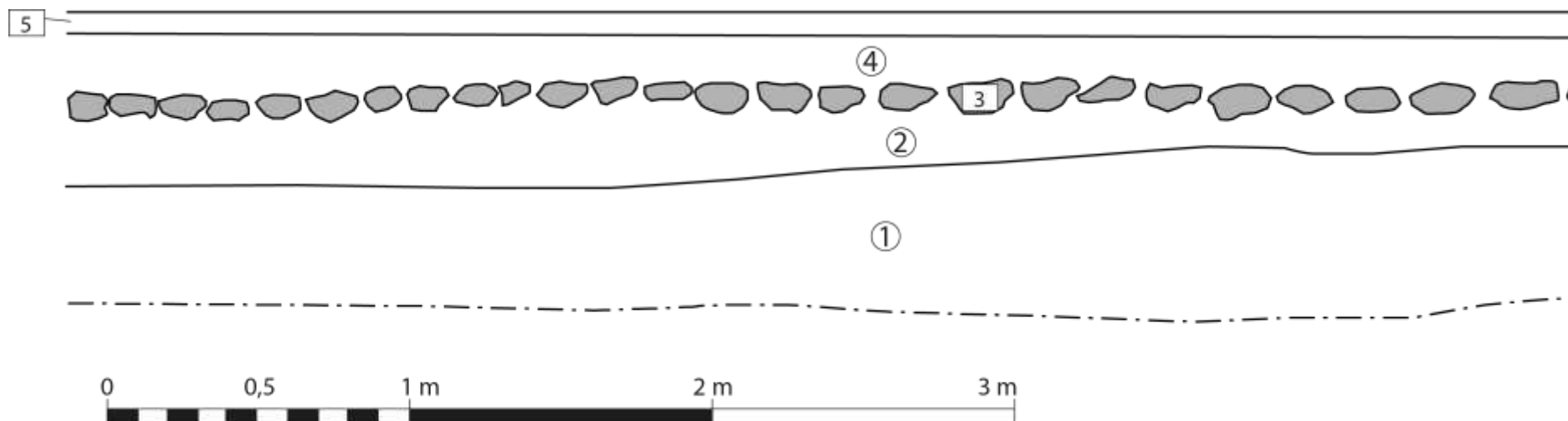
Bilaga 3. Sektionsritningar

Sektion 2, Schakt 1

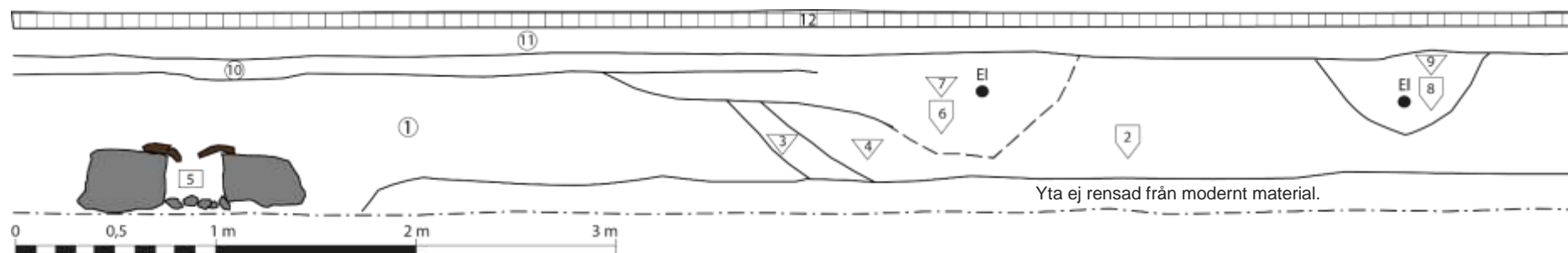
1. Rasering-/rivningsmassor. Mellankorning sand och kalkbruk, inslag av lera och en del kullersten. Stora mängder tegelkross och taktegel. Förekomst av ungs-kakel, tolkat till 17/1800-tal.
2. Gul lera, kompakt och finkornig. Innehåller stora mängder tegel. Tolkas som sammanhörande med lager 1.
3. Nedgrävning.
4. Mörkt, finkornigt, torrt och magert lager. Innehåller träkol, tegelkross, enstaka kalkprickar och djurben. Tolkas som utjämning ovan raseringen, inför en äldre torgbeläggning.
5. Bärlager – makadam och sand.
6. Ljust gul sand.
7. Bärlager – makadam och sand.
8. Smågatsten – nuvarande torgyta.

Sektion 3, Schakt 4

1. Ostratifierat kulturlager. Mörka massor med huvudsakligen fet, finkornig silt. Kompakta massor med förhållandevis god bevaring. Enstaka mindre träbitar och pinnar. Enstaka stråk av uppblandad blålera som ej kan urskiljas som separata lager. Innehåller mindre tegelkross och enstaka kullersten. Förekomst av fajans/flintgods och yngre rödgods – ej tillvarataget.
2. Sättlager under äldre stenläggning. Grovt till mellangrovt grus och sand.
3. Äldre kullerstensläggning (1840-tal). Inga synliga tecken på omläggning. Stenen mäter 0,10–0,15 meter i diameter. Torgbeläggning.
4. Sättlager under nuvarande stenläggning. Grusig sand.
5. Smågatsten.

Sektion 4, Schakt 4

1. Mörka, feta, finkorniga massor. God bevarad fuktighet. Enstaka småsten, tegelflis, tegelbrockor, kalk och djurben. Saknar stora komponenter.
2. Större nedgrävning. Skarp nedgrävningskant som ser ut att plana ut mot schaktbotten. Nedgrävningen var väldigt svårtolkad i fält och var dessutom påverkad av sentida ledningsdragningar. Med största sannolikhet rör sig om den västra sträckningen av det kanalsystem som ska ha funnits i den så kallade Lundbadiska trädgården.
3. Fyllning i del av nedgrävningen, bestående av ren, grå sand.
4. Omrörda massor. Grå sandig silt, finkornigt, torrt. Sten och tegel. I efterhand tolkat som den huvudsakliga återfyllningen i kanalerna.
5. Vattenränna. Rännans sidor består av stora, grovt bearbetad sten som är tydligt återbrukad från en byggnad. Botten kunde konstateras bestå av mindre kullerstenar, men denna var svår att dokumentera närmare då rännan fortfarande var vattenförande. I rännan låg ett lager med finkornig, grå silt tolkat som vattenavsatt.

Däri påträffades en keramikskärva av typen yngre rödgods. Rännans lock bestod av två, välbevarade, längsgående plankor. I en av plankorna fanns en smidd spik, vilket gör att även dessa tolkas som återbrukade från en äldre konstruktion. Ingen nedgrävning kunde skönjas i sektionen, men detta kan bero på att en sådan eventuellt har återfyllts med gamla massor. Rännan kan därför inte dateras stratigrafiskt.

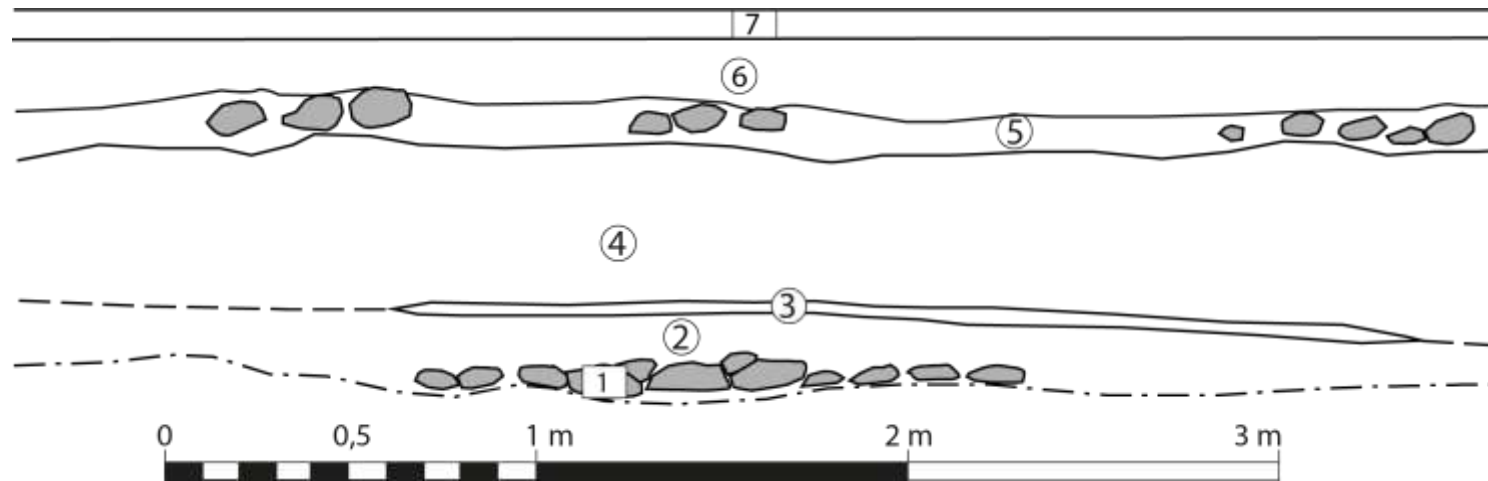
6/7 & 8/9 Korsande kabelschakt. 7 utgörs av uppblandade massor, av grus och äldre kulturlager. 9 är endast grus.

10. Sandigt lager med stora mängder kullersten. Den äldre torgbeläggningen.

11. Sätt-/bärlager under torgets nuvarande beläggning av smågatsten.

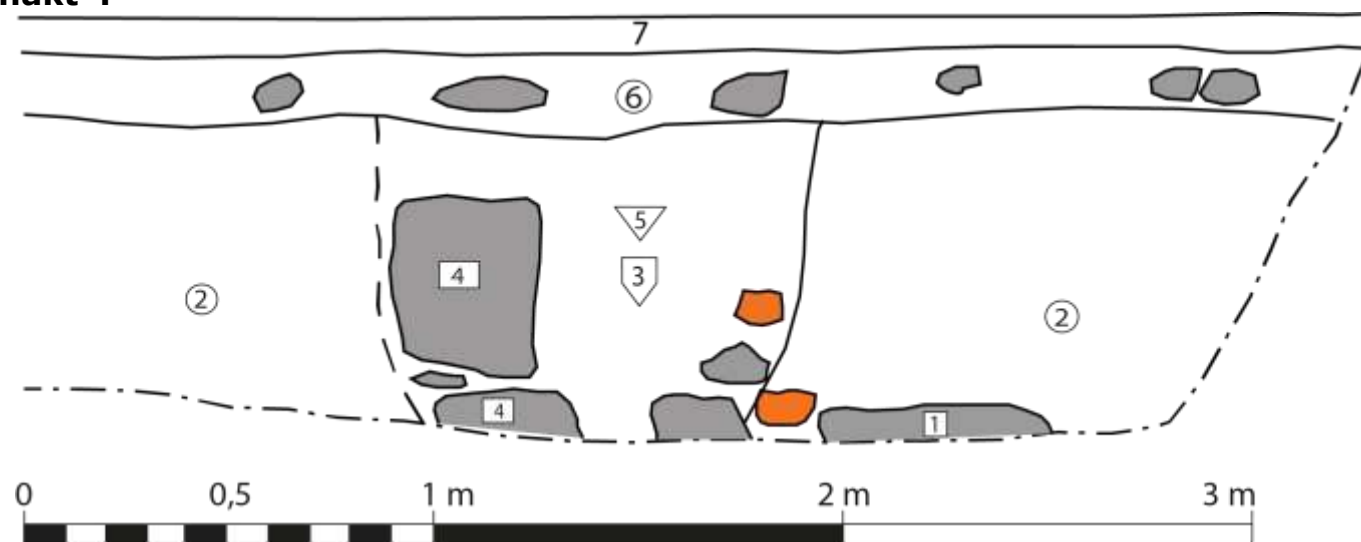
12. Smågatsten.

Sektion 6, Schakt 4

1. Stenläggning. Dokumenterad i plan som kontext 4:3. Tolkas som medeltida gårdsyta. Påtaglig mängd medeltida keramik påträffades direkt ovan.
2. Mörk gråsvart silt, fet och något fuktig. Innehåller medeltida keramik (KM98057:7). Fläckvis väldigt svart med stora mängder avfallsmaterial. Fiskben samt djurben av varierande storlekar, tolkas som såväl slakt- som hushållsavfall. Enstaka tegelflis och träkol.
3. Lerlager, 0,03 meter tjockt. Grå lerlins, vars begränsning i öster stämmer överens med den underliggande stenläggningens. Tolkas som möjlig brukningsyta.
4. Tjockt lager med svartgrå silt. Fet finkornig och förhållandevis fuktig. Tolkas som påfört, möjligen odlingsjord. Inslag av större mängd tegel, bland annat medeltida taktegel.
5. Sandigt sättlager och kullersten. Delar av den äldre torgbeläggningen.
6. Sättlager under nuvarande torgbeläggning.
7. Smågatsten.

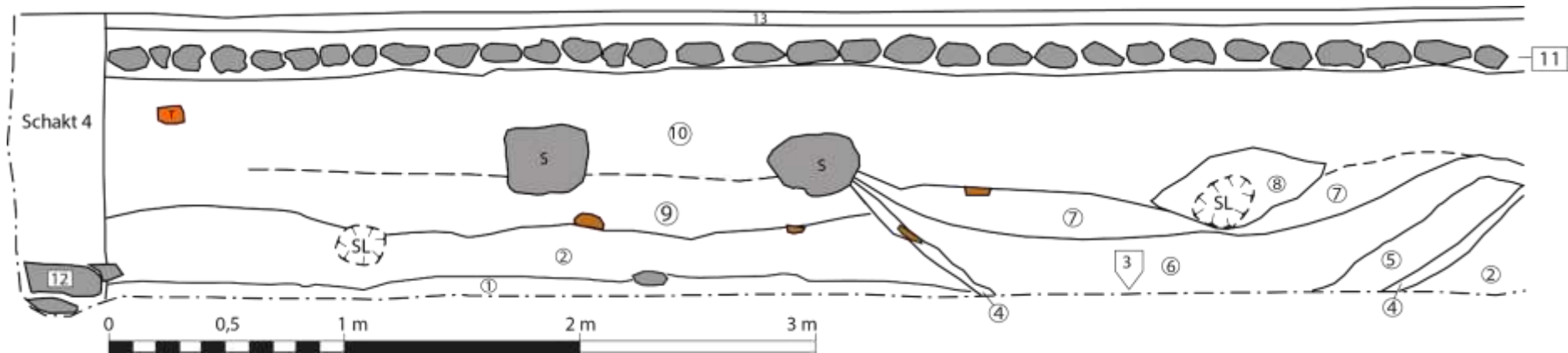
Sektion 7, Schakt 4

1. Stenhäll i schaktbotten. Inmätt i plan som 4:4.
2. Svartgrå silt, finkornig och fet, med viss bevarad fuktighet. Innehåller kalkprickar, tegelbrockor, samt större och mindre djurben. Träkol, småsten och prickar av blå lera. Mot schaktbotten i lagrets västra del framkommer massor som är påtagligt fetare, innehåller stora mängder träkol samt mindre fragment av ben.
3. Nedgrävning. Skarp och tydlig kant åt väster. Något sluttande. Otydlig avgränsning i öster men sannolikt ligger stenarna i nedgrävningen.
4. Stenkonstruktion. Två stora stenar som ser ut att ligga i nedgrävningen. Svårt att tolka konstruktionen, men mindre stenar har kilats in mellan de större. Stenen är obearbetad eller grovt tuktad, konstruktionen fortsätter inte norrut i schaktet.
5. Fyllning i nedgrävning. Kompakt, finkornig och förhållandevis torr blågrå lera. Leran innehåller flera större kullerstenar och en del tegel, koncentrerat mot den västra nedgrävningskanten. Leran ligger tydligt in mellan stenarna i konstruktion 4.
6. Sandigt sättlager med rester av kullerstensläggning.
7. Smågatsten.

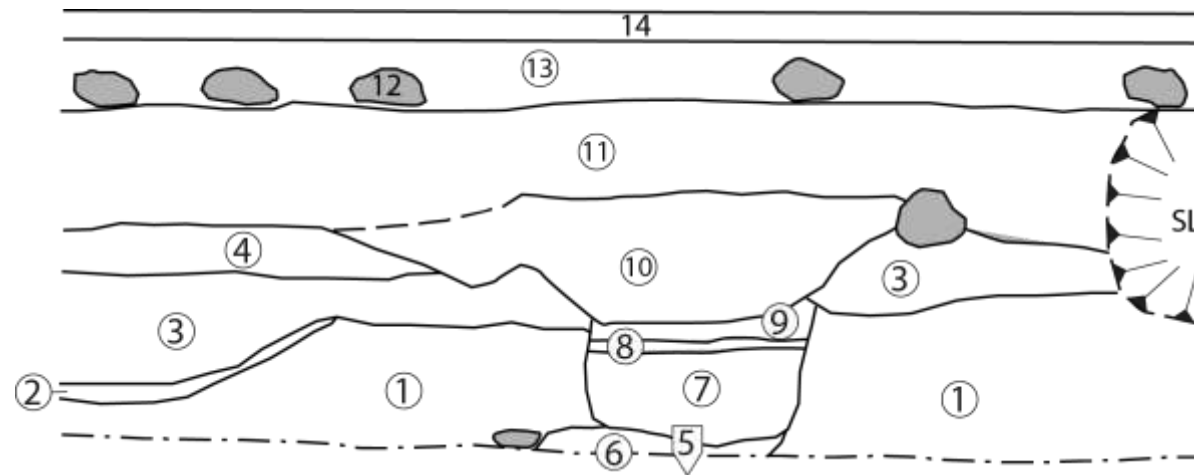

Sektion 8, Schakt 6

1. Humös, lerig silt. Grå till brungrå, kompakt, kladdig. Innehåller mycket djurben och en del träkolsprickar. Ligger över stora delar av schaktbotten. Marklager.
2. Grå lera. Innehåller mycket träkol, en del djurben, tegelkross, enstaka kalkprickar. Marklager.
3. Konstruktion. Nedgrävning, dike. Flacka, tydliga kaner.
4. Ljust grå sand. Utgör bottenskikt i större nedgrävning. En del trärester. Brukning, sandavlagring.
5. Gråbrun, sandig silt. Mycket homogen, enstaka träkol. Möjligen sandavlagringar i skift. Brukning, sandavlagring.
6. Grå lera. Kompakt, med fläckar av ljusare lera (morän?). Tegelkross, kalkfläckar, enstaka träkolsprickar. Destruktion, igenfyllning.
7. Liknar 6, men färre komponenter. Destruktion, igenfyllning.
8. Grå, ljusgrå lera. Innehåller mycket klumpar av lera. Stenavtryck.
9. Grå siltig lera. Innehåller sten, tegelbrockor och tegelkross. Tolkas som utjämning.
10. Som 9. Ett skilje bör finnas i lagret då ett par stenar ser ut att ligga på en nivå mitt i.
11. Äldre kullerstensläggning.
12. Flat stenhäll i schaktbotten. Syns även i sektion 7. Inmätt i plan som 4:4.

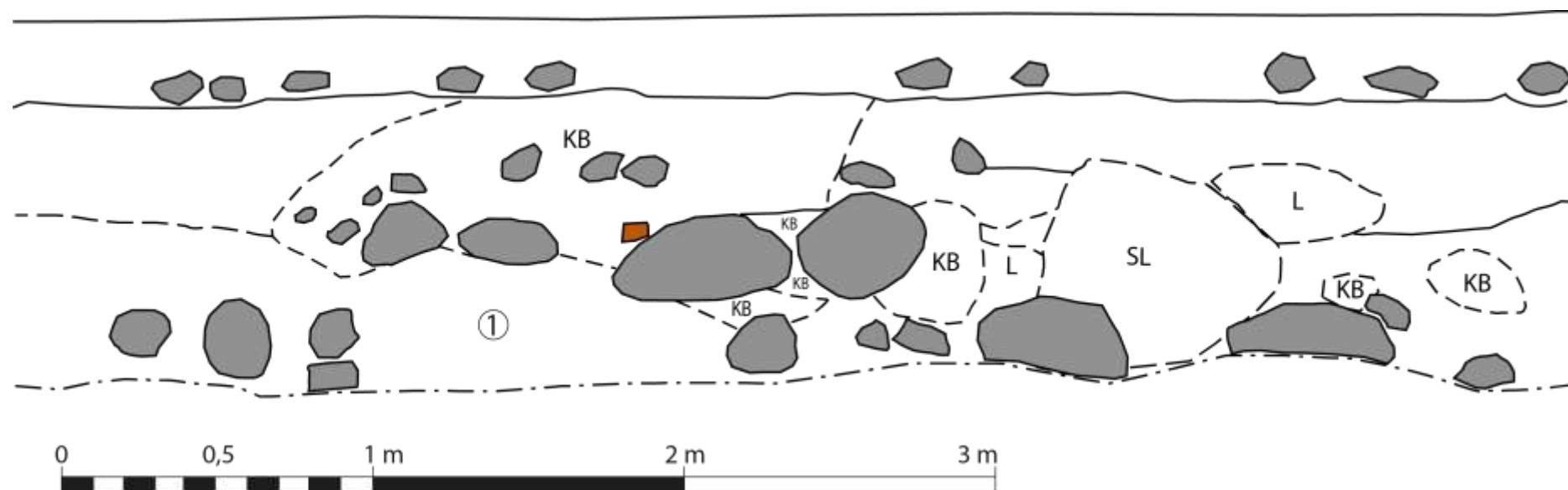
13. Smågatsten.

Sektion 9, Schakt 6

1. Grå lera. Kompakt och fuktig. Innehåller mycket djurben, en del träkol, sten och enstaka tegelbrockor. Marklager.
2. Ljusgrå. Ser ut att ligga en möjlig nedgrävning.
3. Grå lera. Kompakt. Innehåller tegelkross, ben, träkol, bränd lera och sten. Utjämning?
4. Grå lera. Innehåller mycket små fragment av tegelkross, kalk, träkol och bränd lera.
5. Nedgrävning. Tolkas som en avfallsbinge. Flera större trästycken satt längs nedgrävningens kanten. Tolkas som resterna efter en träkonstruktion.
6. Ljusgrå, lucker sand. Innehåller kalkbruk och sten. Tolkas som bottenlager i avfallsbinge.
7. Liknar lager 1, men med fler komponenter, ej djurben. Lerigare.
8. Ljusgrå sand.
9. Brun, humös, lerjord. Nedbrutet trä? Gödsel?
10. Grå lera, uppblandad med moränlera. Tolkas som fyllnad över avfallsbinge.
11. Grå lera, kompakt. Enstaka träkol, tegelkross och brockor. Tolkas som utjämning inför anläggande av torget.
12. Kullerstensläggning. Äldre torgyta.
13. Sättningslager under dagens torgbeläggning.
14. Smågatsten.

Sektion 10, Schakt 6

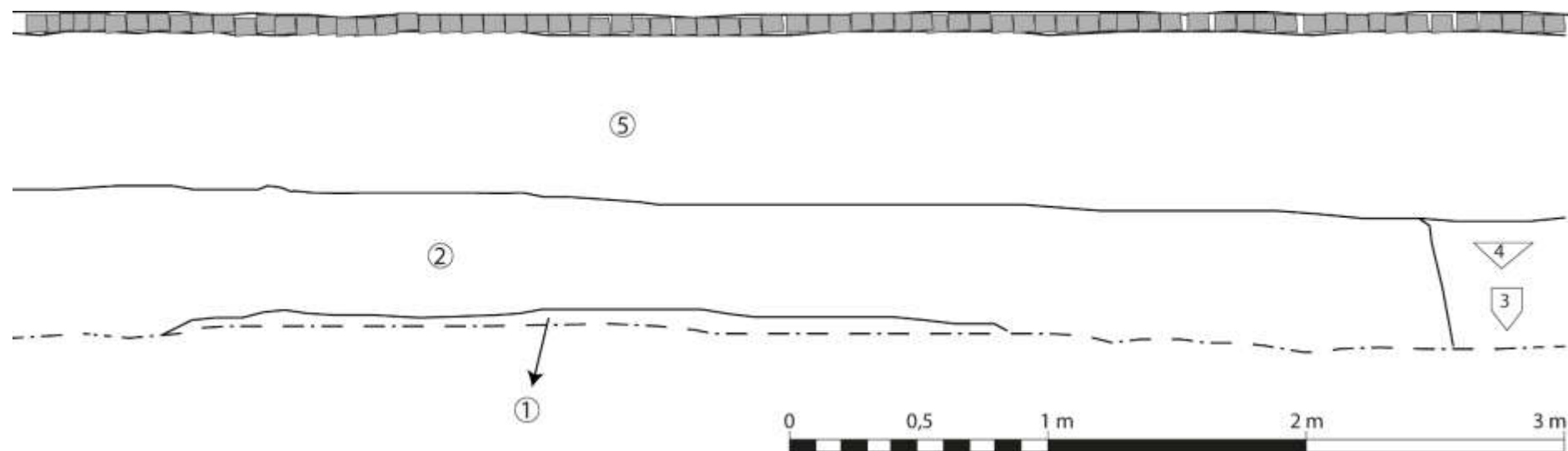

1. Grå lera, kompakt. Innehåller enstaka träkolsprickar, tegelkross och kalkprickar.

Stenarna ingår i en nord-sydlig syllstensrad eller grundmur. Flera stenar har schaktats bort från sektionen varför endast stenavtrycken är synliga. Mellan stenarna finns kalkbruk, tegel och mindre kilstenar, samt på vissa ställen lera. Intill de undre stenarna är det grusigt och vad som tolkas som vattenavsatta lager.

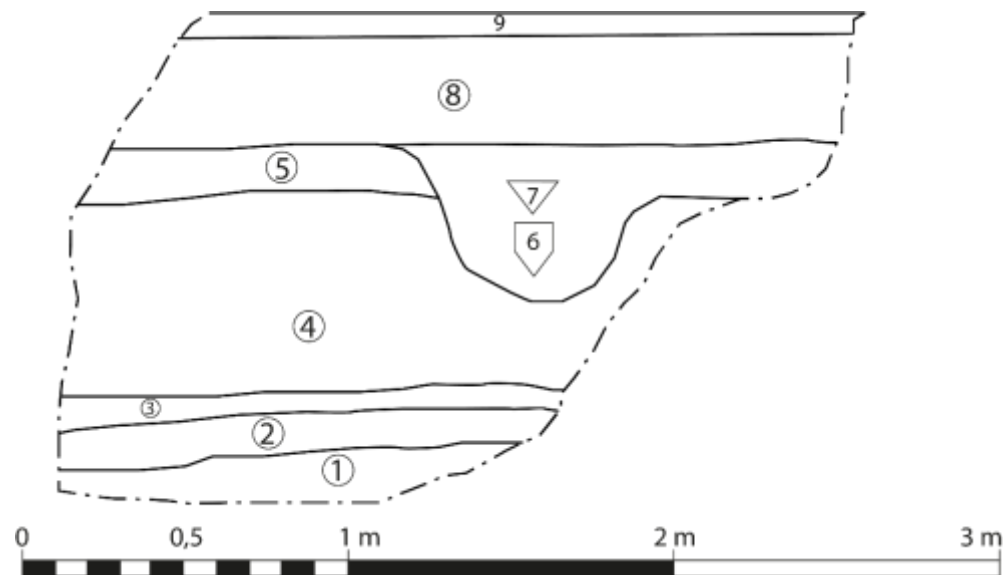
Någon stratigrafisk sekvens kunde inte tydligt ses i sektionen eftersom denna till största del består av en och samma konstruktion. Cirka 0,20 meter under dagens torgyta kunde den äldre kullerstensbeläggningen dokumenteras.

Sektion 16, Schakt 8

1. Småstensknapper. Syns delvis i schaktbotten, uppblandat med småsten och humösa/ organiska massor med välbevarat innehåll, pinnar och träflis. Brunsvart, finkornig, något fuktigt.
2. Mörkt grå silt, finkornig. En del stråk/fläckar med lera. Tolkas som påförda lager. Inblandning av tegel saknas.
3. Ledningsschakt.
4. Gul sand.
5. Packat grus – bärlager.

Sektion 17, Schakt 9

1. Välbevarat brungrått kulturlager. Finkornig silt med en del humus och stora mängder välbevarade kvistar och pinnar. Innehåller en del dynga.
2. Grå finkornig silt. Saknar det organiska innehållet i lager 1.
3. Småstensknapper. Ojämnt lagt med sten i varierande storlekar, från 0,003 till 0,15 meter i diameter. Innehåller ett ensamt tegelfragment. Tolkas som en äldre gatubeläggning.
4. Jämna, bruna siltiga massor. Nedbrutna. Utjämningslager,
5. Fläckigt, gulsvart lager. Sand och sotig silt. Omrört.
6. Nedgrävning. Skarp kant. Skålförmad. Sentida.
7. Fyllning. Blandade massor. Sand med tegelkross och småsten. Sentida.
8. Bärlager.
9. Smågatsten.

Bilaga 4. Fyndlista KM98057:1-21

Fyndnr.	Kontext	Material	Sakord	Formtyp	Undertyp	Del	Antal	Vikt, g.	Kommentarer
1	Schakt 1	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	28	
1	Schakt 1	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Kanna	Halsbotten	1	18	
1	Schakt 1	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	9	
1	Schakt 1	Keramik	Pipa	Kritpipa		Skaft	1	4	
2	Schakt 1, i anslutning till sektion 2	Keramik	Kärl	Stengods, yngre	Oidentifierad	Buk	4	94	
2	Schakt 1, i anslutning till sektion 2	Keramik	Kärl	Stengods, yngre	Oidentifierad	Mynning	1	9	
2	Schakt 1, i anslutning till sektion 2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	Buk	1	5	
3	Schakt 2, i sektion 1, lager 2	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Kanna	Buk	1	5	
3	Schakt 2, i sektion 1, lager 2	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk - botten	1	46	
4	Schakt 4, i anslutning till kontext 1& 2	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	6	
4	Schakt 4, i anslutning till kontext 1& 2	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	10	
4	Schakt 4, i anslutning till kontext 1& 2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	13	

4	Schakt 4, i anslutning till kontext 1& 2	Skiffer	Bryne				1	13	
5	Schakt 4, kontext 2	Järn	Spik				1	6	Spik i vattenrännans lock
6	Schakt 4, kontext 1/2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	1	I vattenrännans kanal
7	Schakt sektion 4, 6, lager 2	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Kanna	Buk - botten	1	29	Direkt ovan stenläggning
7	Schakt sektion 4, 6, lager 2	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	10	
7	Schakt sektion 4, 6, lager 2	Keramik	Kärl	Stengods, Siegburg	Krus	Buk	1	15	
7	Schakt sektion 4, 6, lager 2	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	2	9	
8	Schakt 4, i anslutning till kontext 4	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Kanna	Buk	1	18	
8	Schakt 4, i anslutning till kontext 4	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Mynning	1	19	
9	Schakt 5, i anslutning till kontext 1	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	Mynning	1	14	
10	Schakt 5	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	44	
10	Schakt 5	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	3	
10	Schakt 5	Keramik	Kärl	Svartgods, drejat	Oidentifierad	Lyft-upphängnings anordning	1	12	

10	Schakt 5	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	7	
10	Schakt 5	Keramik	Kärl	Svartgods, drejat	Oidentifierad	Mynning	1	11	
10	Schakt 5	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Oidentifierad	Buk	1	13	
10	Schakt 5	Tegel	Golvtegel				1	66	
10	Schakt 5	Tegel	Golvtegel		Glaserat		1	42	
10	Schakt 5	Tegel	Golvtegel				1	105	
11	Schakt 6, i anslutning till kontext 1	Djurben	Föremål, oidentifierat				1	1	Sannolik kam. Dekorerad med koncentriska cirklar
11	Schakt 6, i anslutning till kontext 1	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Kanna	Buk	1	35	
11	Schakt 6, i anslutning till kontext 1	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	7	
12		Järn	Spik				3	18	
12	Schakt 6, kontext 6	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	6	I träbänge
13	Schakt 6	Djurben	Kam	Långtandskam			1	12	
13	Schakt 6	Järn	Föremål, oidentifierat				1	46	
13	Schakt 6	Keramik	Kakel	Odefinierat		Hörn	1	67	
13	Schakt 6	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Trebensgryta	Fot	1	25	
13	Schakt 6	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, Londogods	Oidentifierad	Lyft- upphängnings anordning	1	36	Bandhänkel
13	Schakt 6	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	18	
13	Schakt 6	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	8	
13	Schakt 6	Keramik	Kärl	Stengods, Siegburg	Krus	Lyftanordning - mynning	1	31	Bandhänkel

13	Schakt 6	Keramik	Kärl	Nästanstengods, odefinierat	Krus	Buk - botten	1	42	
13	Schakt 6	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	4	
13	Schakt 6	Keramik	Kärl	Stengods, Siegburg	Oidentifierad	Buk	1	4	
14	Schakt 6, sektion 9, lager 6	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	Mynning	1	6	
15	Schakt 6, i anslutning till kontext 12	Keramik	Kärl	Svartgods, odefinierat	Oidentifierad	Buk	1	28	
16	Schakt 6, sektion 11, lager 2	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Kanna	Buk - botten	1	55	
17	Schakt 6, sektion 10	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	Buk	1	4	Markerad som F1 på ritning 14
18		Järn	Våg				1	97	Konserverat.
19	Schakt 1, sektion 2, lager 1	Kopparlegering	Ringspänne				1	3	Konserverat.
20	Schakt 5	Glas	Pärla				1		I schaktbotten, i tillsynes intakta, äldre lager
21	Schakt 6, sektion 9, lager 1	Kopparlegering	Nyckel	Bultlåsnyckel			1	21	Konserverat.

2021

- 2021:1 Botanicum 15, Lund. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Aja Guldåker.
- 2021:2 Hustoftagårdens halmtak. Hustofta 3:6. Höganäs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Henrik Borg.
- 2021:3 Kv Paradis 51, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2018. Adam Hultberg.
- 2021:4 Hörby kyrka, Hörby socken, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:5 Sankt Måns 21. /RAÄ Lund 73:1/. Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad & kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning samt. schaktningsövervakning 2020. Sofia Lindberg.
- 2021:6 Kv Sankt Thomas 39, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning, geoteknik 2018. Aja Guldåker.
- 2021:7 Clemenstorget. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019–2020. Linnea Lidh.
- 2021:8 Kv Myntet 10, Lund. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.
- 2021:9 Kv Domkyrkan 1, Lund Ändring av västportalens trappa på Lunds Domkyrka. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/ Lämningsnr L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2010. Gertie Ericsson.
- 2021:10 Kv Sankt Peter 27, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2021:11 Lunds Domkyrka, södra korsarmens trappa och fasader. Lunds stad och kommun, Skåne län. Byggnadsarkeologisk undersökning 2020. Adam Hultberg.
- 2021:12 Glemmingebro medborgarhus. Glemminge 137:1. Ystads kommun, Skåne län. Byggnadsminnesutredning 2021. Henrik Borg.
- 2021:13 Kv Tegnér 2 och 7. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.
- 2021:14 Brunnskatan och Östra Vallgatan. RAÄ Lund 73:1 och 175:1 / L1988:5459 och L1988:5060. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019–2020. Linnea Lidh.
- 2021:15 Kryptan 10. Fornlämning RAÄ Södra Sandby 93:1/Lämningsnr L1988:6337 Södra Sandby bytomt, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Linda Billström.
- 2021:16 Innerstaden 2:1, Magle Stora Kyrkogata, Stora Tomegatan och Agardhsgatan. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/ L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021. Imelda Bakunic Fridén.
- 2021:17 Björka by, Kulturhistoriskt underlag. Helsingborgs stad, Skåne län. 2021. Lena Hector och Carita Melchert.
- 2021:18 Flyinge 22:44, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2021. Carita Melchert.
- 2021:19 Kv Paradis 56. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning och kontroll 2020–2021. Linnea Lidh.
- 2021:20 Kv Ängen 10. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021. Linnea Lidh.
- 2021:21 Blåherremölla 1:2. Kristianstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2021. Carita Melchert.
- 2021:22 Kv Paradis 45. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2021. Linnea Lidh.
- 2021:23 Örnans 1:6. Fornlämning RAÄ Örkened 64:1/L1991:5879. Örnans kulturresevat, Örkeneds socken, Osby kommun, Skåne län. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2021. Aja Guldåker.
- 2021:24 Kv Sankt Thomas 39. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2021. Aja Guldåker.
- 2021:25 Kv Svartbröder 1. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Kristoffer Brink.

- 2021:26 Kv Winstrup 9. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Kristoffer Brink.
- 2021:27 Vomb m.fl. RAÄ Vomb 7:1/L1988:7758. Vombs by, Lunds kommun. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018–2019. Linda Billström & Imelda Bakunic Fridén
- 2021:28 Flyinge 22:50, Flyinge Kungsgård Personalbostad 12, Flyinge, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:29 Bergsjöholm 1:1, Bjersjöholms slott, Ystads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:30 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård Chefsbostaden, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:31 Östarp 1:3, Bakugnen Gamlegård, Sjöbo kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan . Carita Melchert och Lena Hector
- 2021:32 Lund 73:1. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2019. Imelda Bakunic Fridén
- 2021:33 Kv Paradis 37. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg & Imelda Bakunic Fridén
- 2021:34 Mårtensstorget & Östra Mårtensgatan. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2020. Adam Hultberg & Imelda Bakunic Fridén